

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 2. veebr. 1974
Nr. 9 (3897)

16. aastakäik

Mootorikütused taas vabalt müügil Tugevad hinnatõusud

Mootorikütuste normeerimine lakkas ööl vastu kolmapäeva, mis tähendab seda, et bensiin ja diislikütused on taas vabalt müügil. Ent hinnatõus on samal ajal äärmiselt suur, bensiini osas 23 ööri liitrit. Seega maksab kõrgoktaaniline bensiin keskmiselt 1:45 liitrit, kusjuures on tegemist n.n. stopp-hinnaga. Teoreetiliselt võivad õlifirmad esindajad müüa kütust ka odavamalt, kui võimalusi esineb. Küteteilide kvooti ormeerimine aga kestab edasi ka pärast 1. märtsi, mis tähendab ka edasist elektri kokkuhoidu.

Hinnatõus on tugev ka küteteilide osas. Öli 1-2 tõuseb 128 krooniga kuupmeetrit, õli 3-5 aga 188 krooniga. On täiesti mõeldavamat, et uued õlihinnad avaldavad negatiivset toimet ütlrite osas - need tõusevad.

Arvestuste kohaselt võivad üürid tõusta kuni 14 protsenti. Vastavalt uutele hindadele maksab näiteks neljatoalise korteri soojendus, kaasaarvatud soe vesi, aastas 450 krooni rohkem kui seniajani.

Valitsuse poolt on aga oodata et tepanekut, mis näeb ette riiklikku kuupmeetrit, õli 3-5 aga 188 krooniga. On täiesti mõeldavamat, et uued õlihinnad avaldavad negatiivset toimet ütlrite osas - need tõusevad.

Kütusekomisjoni sheff Erik Huss märgib, et õlde osas esineb veel praegugi teatud ebakindlus, ent olukord praegu on palju parem kui detsembris, mil osustati kehtesta-

da mootorikütuste normeerimine. Huss nendib, et jaanuaris on esiteks tarbimine vähenenud ja teiseks on praegu olemas suured õli-varud. Normeerimise jätkamine veebruaris poleks olnud motiveeritud, kuna autoomanikud vaevalt oleksid oma talonge kokku hoidnud, vaid ostnud ratsiooni viimse liitri välja, s.t. enne varemotsustatud järgmise perioodi algust. Nii oleks tarbimine tegelikult tõusnud.

Järg lk. 11

Palme 'rõõmu- pakend'

Valitsus otsustas kolmapäeval, et majanduse stimuleerimiseks lastakse käiku 2,8 miljardi ekstrakrooni.

See tähendab lühidalt seda, et n.n. põhilised toiduanied lähevad alates 1. aprillist odavamaks. Piimabinda võidakse vähendada 30 liitrit ja liha- tooteid üks kroon kilolt.

Lastega perekonnad saavad ekstra abiraha 200 kr lapselt ning 150 kr lapsele pikendatud abirahaga või studiumi abirahaga. See raha saabub samuti kohale aprillis.

Aprillis saavad ekstraraha ka pensionärid, 243 kr vallalistele ja 486 abielus pensionäripaari- le.

Ehtustegevus korterite osas vabastatakse enamväärtuse maksust, mis võib takistada üüride tõusu. Osalt see isegi üüre alandada.

Eelkõige stimuleerib see aga ehitustegevust üldiselt.

Haridus- ministri juures

Rootsi uus haridusminister Lena Hjelm-Wallén võitis vastu 29. jaanuaril Eesti Komitee esindajad abiesimehe Heinrich Marki ja Kooli- ja noortetoimkonna esimehe Johan Ungersoni. Komitee esindajad andsid üle kolm märgukirja, milles taotleti eesti kooli kõrgastme asutamist, eesti õpetajate suvekursuste jätkamist ja eesti koolide mõningate griprobleemide lahendamist.

Haridusminister suhtus eesti koolide probleemidesse heatahtlikult, kuid lubas vastused anda pärast remissantside seisukohtade ärakuulamist.

Peapiiskop Lauri maeti

Joh. Oskar Lauri kirstu ümber vasakult Arthur Kõdar, Eduard Kügi, Karl Erik Fridblom, piiskop Helge Ljunberg, peapiiskop Konrad Veem, Richard Koolmeister, Janis Terins, prof. Hoffman

Stockholmi Jakobi kirikus löödi reede keskpäeval hingekellid maetavale peapiiskop

Johannes Oskar Laurile. Kirik oli tulvil kiriku, avaliku elu, organisatsioonide, kultuuri jt.

ja Adolf Kaarme. EUS avalves seisavad vasakul Iimar Vaher, Enno Pemo ja Johannes Mühlberg, paremal Harri Härm, Elmar Anderson ja Edgar Muttikas (EPL-foto Lepper).

esindajatest ning leinavast kirikurahvast. Kadunud ligidalt seisnud EELK konsistoorium,

Eesti Komitee ja Eesti Üliõpilaste Selts olid matuse sisustajaks. Järg lk. 10

Elu varjuküljele sattunud eestlase lugu rootsi lehes

Ühe eestlasest põgeniku saatusest kõneles Svenska Dagbladetis 20. jaanuaril Bonniers Litterära Magasini (BLM) tegevtoimetaja Theodor Kallifatides, kreeka kirjanik, kes nõudepesijana ja põgenikuna ka ise algas ja on välja jõudnud "rootsi kirjaniku" seisuseni mitme rootsikeelse teosega seljataga. Loo eestlasest jutustab ta ajalehele n.n. külalisreporteri nurgas.

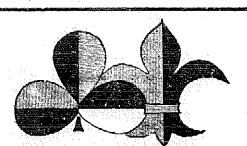
Kallifatidese reportaazh peab alla kriipsutama, et mitte kõik 600.000 vöörilt tulnud inimese hulgas ei suuda end läbi lüüa ja kohaneda. Ta jutustab eesti põgenikust, keda ta üksvahe tihti kohtas Stockholmi peajaama restoranis, kus joodi

klaasike veini ja kus siis tihti eestlane valvelseisakut võttes paljastab rinna ja näitas suurt armi, mis pidi olema tema paus kodumaa vabadusele. "Kunagi ei saanud aga selgeks, missugusel vabaduse pooltel ta seisis," lisab Kallifa-

tides kahemõtteliselt ja jutustab: Ta oli eestist, kuid vastupidi enamikule balti põgenikele ei olnud tal õnnestunud end presida ülespoole rootsi ühiskonnas. Alguses käis ta läbi oma Järg lk. 11

O. TIEF EI SAA KOJU

Kodumaalt saabunud teate järele elavast Otto Tief, sakslaste lahkumisel presidendi as. Jüri Uluotsa poolt moodustatud E.V. valitsuse peaminister praegu asumisel kusagil Kaukaasias, kuna talle ei anta elamislubu oma kodumaal. Otto Tiefert on praegu 84-aastane (sünd. 14. augustil 1889).

EPL

Laupäeval, 2. veebr. 1974

Püsigu!

Püsigu eesti kirjanused, hütiab Bernard Kangro Eesti Kirjanike Kooperatiivi "Teated" nr. 27 veergudel, olles esitanud murettekitaavaid tõiku kirjanuste muredest:

"Oleks lühinägelik, kui me ei märkaks, et aastate kadudes tuleme ikka lähemale ja lähemale ühele kõige olulisemale probleemile. See on tegevuse jätkumise küsimus, meie uus, võrsil võrsunud sugupõlv. Ütleme selgelt välja: seda kartust on ärataval vähe meie lugejate kartetegis ja seda pole palju ka mitte autorite nimestikus. Viimane probleem ei ole veel põletav, küll aga esimene. Meie lugejaskonna keskmine vanus kipub olema liiga kõrge, sest noorem generatsioon puudub keskmist arvu madalamas. On selge, et igakuks peab tegema kõik, et nooremat põlvkonda aktiivselt kaasa tõmmata. Teame, et seda on võimalik teha perekonna-, tutvuse ja sõprusringis. Tehkem siis seda enne kui kõik on hilja!"

See appihüüna kõlav apell tuleb varsti pärast raamatukuud, kus üle maailma toimus eesti raamatu propagandatootavaid kirjanusühituid ja sellega ühenduses ajakirjanudes rohkesti ilmunud kirjutisi. Kas on vabas maailmas asuv eestlaskond, kelle juures eesti raamata arendamises ja aukoht kandmises on eriliselt uhke ajalugu, niivõrd tuinenud, et selgitustöö enam ei mõju, või seisneb põhjus eeskätt generatsioinvahetuses, kus viikatimees eesti raamatuse kirjanikke hulgas teeb oma hoolikat tööd ja selle tõttu loomulikult kaanahet? Kangro viide Eesti Kirjanike Kooperatiivi kartoteegi vanusestatistikalikale kaalub küll rohkem viimase selatuse poole, kuid ei sisaldada siiski täit tõde.

Tõde seisneb selles, et ka praegu leidub veel küllalt elujõulist tausta, kellel on aga vähemalt seni olnud tähelepanuväärne üheksiks eesti trükisvõime vastu ning selle tõttu ei ole end aktiivselt rakendanud ilukirjanduse ja lüdi raamatu olemasolu kindlustajate kilda motiivieringuga: eks need, kes on rohkem huvitatud, loe ja telli. Kuid ka nende juures on ilmnenu alati tendents uhkeleada võõraste ees sellega "mis

meie oleme teinud", kuigi see "meie" ei hõlma uhkedajaj ennast.

Raamatu kõrval kehtib see ka muu trükisõna suhtes, kus näit. eesti ajakirjanuse lugejate taust ja järelikult ilmumise kindlustamine, võiks olla märksa suurem. Kuid siin mängib sisse eestluse maapõlv vanus — 30 aastaga on entsiasm ja rahvuslik kohusetunnegi tuinenud, imelik küll, pöördvõrdeliselt majanduslike võimaluste paranemisega. Halvim "alibi", mida raamatute vastu seejuures kasutatakse on: "Mul on riitunud juba täis, uusi ei taha enam osta (s.t. riituleid!)"

Ühes USA-s Lakewoodis peetud raamatukoo kõnes ütles omaaegne Tartu "Postimehe" raamatukaupluse juhataja Herbert Michelson: "On juba ammu nõiaks, et eesti kirjanusega tegelevad paguluses veel ainult idealistid ja optimistid: olgu siis tegu kirjanikega või kirjastajatega."

Selles on palju tõttu, sest kogu eestluse aktiivsust, kaasa arvatud eesti trükisõna, on ülal hoidnud rahvuslikud aatekandjad ja suurel määral just need idealistid, kes oma lalalpihiluses on oma kodu teinud eesti kodudeks ja eesti trükisõna tarbimispaikadeks. Suurelt osalt lihtsad inimesed, kes sageli haritlastelegi just selles osas silmi ette annavad, et nad sõnades asemel teevad tegusi.

"Orto" kadus kirjanusena koos Andres Lauriga — kahjuks ei suutnud aga tahtnud keegi tema mantlit pärida. Teoreetiliselt pidanud teistel kirjanustel, eriti aga Eesti Kirjanike Kooperatiivil avanema võimalusi "Orto" lugejaskonna ülevõtmiseks, mis aga kuuldavasti ei ole kuigi olulisel määral toimunud. Mitte ainult raamatust loomumise pärast, vaid eriti selle pärast, et suur osa lugejaskonda on olnud ühine.

Küsida võib muidugi, kas ka "Orto" viimasel ajal kujunenud erizhan tõlketetostega ei eraldanud lugejaid. See zhanr on pea täielikult nüüd välja langenud. Ei saa aga salata, et üks osa vanemast lugejaskonnast pidas tõlkeist lugu, kuna nende keelteoskus rootsi või muude tõlgete nautimist ei võimaldanud.

Paradoksaalne on olukord, kus kodumaal eksilisil ilmunud kirjanuse vastu valitseb erakordselt suur huvi, mis ilmneb juba selles, et läände pääsenud esmaajoones loevad siin ilmunud raamatuid, kuna need vaid harva pääsevad läbi raudeeriide. Kui rzhimil ei takistaks, siis oleks ka läänes ilmunud raamatul ta loomulik lai taust.

Nüüd aga seesama müüre ehitav okupatsioon saab läänes ja meigi hulgas vabalt levitada sed Moskva maitsele ja eeskirjadele alustatud kirjanust, sageli selleks, et just vöideldades läänes ilmuv raamatu vastu, mis ei alistu eeskirjadele võõrastel.

Sellejärelepool on meil olemas, nagu Bernard Kangrogi rõhutab, kaasaaja tasemel seisv omapärase ja elujõuline eesti kirjanuse eksilisil, meil on veel olemas tervel majanduslikul alusel tegetsev kirjanike oma kirjanust, meil on alles loov kirjanikkond ja mis on

VÄLISKOMMENTAAR

Rahutingimused Lähis-Idas

Lääne ajakirjanuduse ja muudes massmeediuimides on olukorra hindamiseks Lähis-Idas sageli avaldatud arvamist, nagu oleks Iisraeli vägede tagasitõmbamine okupeeritud araabia territooriumidele raha taastamise peatingimuseks. Säärane arvamine on ekslik, kuna Liitunud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu poolt ülesseatud rahutingimused on palju ulatuslikumad.

Rahutingimused Lähis-Idas kuulutati välja Julgeolekunõukogu resolutsioonis nr. 242, mis oli nõudnud üle viie kuu kestnud läbirääkimisi ja valitud ning sai kompromissina valimis 20. novembril 1967. Resolutsioonis rõhutati kõigepealt põhimõtetena, et kellelegi pole lubatav seotada enesele territoriumi sõja kaudu.

Järgnevat üteldakse aga, et see põhimõte on teostatav üksnes siis, kui Lähis-Idas on kehtestatud õiglane ja piisav rahu. Eeltingimuseks rahule on ühest küljest Iisraeli relvastatud jõudude tagasitõmbamine territooriumidelt, mis konfliktid kestel okupeeriti. Teisest küljest aga kõigi nõudmistele või sõjaseisukordade tühistamine ning ilga riigi suveräänsuse, territoriaalse puutumatuse ja poliitilise seotumatus tunnustamine ning reaktiivne, samuti kui nende õigus elada rahu kindlate ja tunnustatud piiridega ning vabana ähvardusest ja vägivaldtegedest.

Nõnda kõlasisid lühidalt resolutsiooni nr. 242 tähtsamad punktid rahutingimuste väljatõttamiseks UNO Julgeolekunõukogus 1967 kuupäevase juunisõja taustal. Nagu varem on tähendatud, kujunes töö pikaajaliseks, kusjuures Inglise peadelega Lord Carodon mängis peaosas paljude lahkarvamiste lepitamisel.

Suurimad raskused ilmnisid siis, kui käsitati "okupeeritud piirkondade" probleem. Lahendusi leiti lõpuks sel teel, et resolutsiooni originaalses ingliskeelses tekstis kasutati okupeeritud territooriumide nimetamisel mitte määrast, vaid ümbmäärast artiklit, nagu see võimalus esineb indo-euroopa keeltes.

Lord Carodon põhendas ümbmääraste artikli kasutamist väitega, et Iisraeli piiride ka enne 1967 juunisõda oled vaid omaaegse relvarahu tulemus, mis pärast nad iseenand et saa olla vaadeldavad kui "kindlad ja tunnustatud piirid", milledest on juttu Julgeolekunõukogu resolutsioonis. Piiride lõplik kindlaksmääramine jäeti läbirääkimiste hooles ja sellest olenes loomulikult ka Iisraeli vä-

gede tagasitõmbamise ulatus okupeeritud territooriumidelt.

Araablaste vastus tuli juba 1967 konverentsil Kartumis: mingit rahu Iisraeliga, mingit Iisraeli tunnustamist ja mingeid läbirääkimisi Iisraeliga. Kuus aastat elas Julgeolekunõukogu resolutsioon nr. 242 varjusurmas, kuni 1973 ööl vastu 22. oktoobrit kuulutati resolutsiooni nr. 338. Põhjust selleks andis 6. oktoobril Egiptuse ja Süüria poolt vallandatud uus sõda Lähis-Idas.

Oma uues resolutsioonis nõudis UNO Julgeolekunõukogu peale relvarahu enese ka hõhste läbirääkimiste alustamist poole vahel, et resolutsiooni nr. 242 ellu viia tema kõigis osades. Väärirbarmikist, et ka nüüd ei nõudnud Julgeolekunõukogu Iisraeli vägede mõnesugast tagasitõmbamist okupeeritud territooriumidelt, vaid kiirustas kuu aastat vana resolutsiooni vilvatamata rakendamiseega tema "kõigis osades". Nagu vahepealsetest sündmused

test teatakse, on vastavad läbirääkimised ka käiku läinud, vähemalt Egiptuse ja Iisraeli külltäimate vastaspoole vahel. Väga silmapaistvat osa on seejuures mänginud USA välisminister Kissinger oma diplomaatilise osavuse ja leidlikkusega mis on vlinud esimese sammuni rahu poole Lähis-Idas ja niivisi ühtlas aidanud muuda araablaste ühisrinda senist vastuseisu UNO Julgeolekunõukogu resolutsiooni nr. 242 rakendamisele tema kogu ulatuses.

Rahuläbirääkised Genfis võivad nüüd positiivsemalt jätkuda ja tõotavad ajajooksul kaasa tõmmata rohkem asjaosalisi, eeskätt Jordaniat ja Süuriat. Sellele vihjab muu seas ameerika välisministri külaskäik mõlemate maade valitsejate juurde, kusjuures peeti pikemaajalisi läbirääkimisi. Rahutingimused on niivõrd kindlad, et nende ümber ei saa enam kaubelda.

A. K.

Karl Kook 85-aastane

Dr. med. KARL KOOK

J. NOVEK

Stockholmis tähistab 6. veebruaril 75-aastast sünnipäeva tuntud arst ja avaliku elu tegelane dr. med. Karl Kook.

Juubilar sündis 1889 Tartus. Õpinguid Tartu ülikooli arstiteaduskonnas alustas ta selle fakulteedi iseseisvusaegse esimese lennuga 1919.

Pärast ülikooli lõpetamist 1926 ja enese täiendamist Berliinis oli teaduslik alus loodud dr. med. kraadi saamiseks, mida ta kaitses 1933 väitekirjaga: "Võrdeivaid uurimusi mõningate keemiliste ainete toimest embrüonaalses koosse ja Rous-sarkoomises koekultuuris".

Ta kuulus nende väljavalitute hulka, kellel oli võimalus vastu võtta hageid Tartu Eraliinku, haiglas, mille loomisega ta oli mõnde ihedalt seotud Eesti Arstide Ühingu Tartus kaudu, olles sekretäriks nimetatud organisatsioonis. Saavatud teaduslik kraad ja ametialane kuulus viisid ta 1939 Tallinna, kus Keskhajiga valls ta sünitussõjakonna juhatajaks. Rootsis on ta töötanud Bodni haiglas ja Jaoskonnaarstina Luleås ning Hultsfredis.

Tulvil energiat ja rahvuslikku meelust, võttis Karl Kook osa juba varakult mitmesugustest kultuurilistest ja teaduslikest üritustest. 1928 oli ta üleriigilise Eesti Arstide Kongressi sekretäriks ning selle bületääni korraldajaks. Ta oli tegev ka Tartu Muusika ja Helikuulitseltsis (kui asutaja ja revisjonikomisjoni liige), Vanemuse Selts Tartus (juhatuslikmanna), ENKSTG vanematekogus, Ühiooplaste Seltside Viilistiakogudes (esimehena), EÜS-i viilistiakogus (sekretäarina 1936-39).

Surm autoõnnetusel

NEW YORK (VES) — 18. jaanuari varahommikul sai New Yorgi lähedal teel surma 27-aastane eestlane Harmo Martin-Hannura.

Teadmata põhjuseil kihutas ta auto teilt välja teekärsesse põõsastesse, riivates selle järele kolme autot teekärsel parkimisplatsil ja murdis maha kaks interneposti. Auto läks kummuli ja õnnetuse ohvri autost väljatoomine osutus politseil raskeks. Haiglase joudes kontstateerisid arstid norrnehe surma. Harmo Martin-Hannura oli vallaline ja töötas müüritööde alal Lakewoodis. Ta oli näitlejate Valli Martini ja Raavo Hannura poeg.

Kartulid lume all

Eestis saabus tänava talv varakult, kohati juba oktoobri lõpul. Varajase külma ja lume tõttu jäänud paljudes kohioides ja soovhooides osa kartulite lume alla.

TEATRIPROBLEEM

30. jaanuari Eesti Päevalehes ilmunud lugejakirja "Teatritripleem" ait on tehnilise vea tõttu välja langenud autori nimi: SIGNE PINNA.

EESTI PÄEVALEHT

Estniska Dagbladet
Peatimeetaja Juhani Kookia
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor
Toimetuse ja taitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallington 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 987
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46
Toimetaja Eskilstuna Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispõstgiron nr. 15 67 70-0
Kuulutussearvetel postgiron 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 170:—
Termin (4 kuud) ..... kr. 62:—
Kuu ..... kr. 17:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB
Trükkiija: Eskilstuna-Kurirens
Tryckeri AB Eskilstuna 1974

K. Päts, ajalugu ja kritiseerimine

Lühikesel omariikluse-ajal oli meil küllaltki palju rõõrupäevi oma riigi rajamisel ja ülesehitamisel. Kuid kui meil maht leidis oma töö juures silmi teiselt, siis nägime, et taevast sageli vägri murettekitavate plüvedega kaetud olid. Nend mureplüvi põhjustasid peamiselt alljärgnevad ajastud: 1) 1920 kehtima hakanud Põhiseadusele tuginev ülddemokraatlik ajastu, 2) 1924 i. dets. mäss, 3) ülemaailmne majanduskriis ajastu 1930-tee aastate algul, 4) vabadusajalaste liikumline ja 5) ajastu 12.3.34 kuni N. Lõidu okupatsioonini, ehk nn "vaikiv ajastu".

Kõigi nende ajastute kohta on meil rohkesti kirjallikku allikaid, mille tõttu mainin siin vaid lühidalt, et kuigi 1920 kehtima hakanud Põhiseadus oli vajalik me noore kogenematu rahva poliitiliste huvide äratamiseks ning demokraatlike harjumuste kasvatamiseks (Ojamaa-Varmas E. ajalugu), oli ta taudest siiski põhjuseks, et umastamine valitsuse, mille tõttu sai teoks i. dets. mäss ja kujunes koos ülemaailmse majanduskriisiga põhjuseks, et vabadusajalaste liikumine võitis sellise ulatuse.

12. märtsil 1934 osustas Vabariigi valitsus K. Pätsi juhtimisel väljakulutada kaitsesisekorrja ja Vabadusajalaste Liit koos osakondadega suleti.

Ajastut, mis me kodumaal siis algas, on paljudes sõnavõttes ja kirjutustes teravalt kritiseeritud ja nimetatud kritiseerijate poolt "vaikivaks ajastuks". Pätsi ja tookordse valitsuse arvustamist alustati meie inimeste poolt ka välismaal, sal uut hoogu okupatsioonide päevil ja on jätkunud kogu meie paguluses-oleku kestel:

"Eestis valitses viimastel iseseisvuse aastatel diktaator", "K. Päts oli diktaator" — koos nende väljenduste lähema täpsustamisega — sellest on kirjutatud välismaistes teadmiskirjanduses, publikatsioonides ja on kasutatud neid väljendusi meie oma emakeelses kõnes ja trükitistes.

Otsisin vastust eeltoodud süüdistustele kahe meie lühidalt isiku teostest. Need on: ajaloolase Evald Uustalu poolt koostatud "Eesti vabariik" ja meie koolide peainsektor Märt Raua "Kaks suurt".

Et meil tookord ei tekkinud kodusõda ega sõjaväelist diktaatorit, paneb Uustalu (E. Vabariik hk. 143) meie kõrgemale sõjaväelastele, eriti aga kindral Laidoneri arvele ja lisab, et Eestis jäi nn vaikiva ajastu saabumisel võim siiski poliitilise juhtkonna kätte, mis oli äraarvamata suure väärtusega isepoliitilisest kriisist väljajäturimiselt. Seda väga ettevaatlikult aetavat, seetõttu aga mitte vähem sihikindlat poliitikat juhtis suure osavuse ja kindla käega Konstantin Päts, kelle demokraatlikus vöendis ning vastavas sihitasuses ei saa olla kahtlust.

Uustalu lisab, et vaikiva ajastu režiim pärast 1934 märtsi vähemalt algul olevat diktaator olnud, mis aga ajutiselt nähtena alati üks demokraatliku valitsemisviisi faasidest on olnud.

E. Vabariik lkh. 149 telame veel, et see kord kehtestati poleegi Riigikogu heakskiitmisel ja et N. Lõidu okupatsioonitulekusi ei olnud Eesti riigikord kaugelki mingi diktaator ja et ajaloolisest perspektiivist vaadatud võib koguni imestada, et nii noor rahvariike kaasaegsete totalitaarse ideoloogiate sisse murru oli suutnud peatada ning sellise eduga tagasi demokraatlikku korra juurde pürgima hakkas.

Kuna Evald Uustalu vaatleb tookordset ajastut kaine ajaloolase pilguga, siis meie tuntud koolimees Märt Raud on lasknud ka oma südamele kõigele kaasa rääkida. Ta märgib, et Eesti Vabariigile sai 12. märtsi osustavaks pöördepunktiks. Peaministrina võttis K. Päts vastutuse riigi saatuse eest enda kätte ja tõi avanes lai tegevusväli tema riigihelikele annetele ja sündinud riigimehe loovale valimule.

Riiki hakati juhtima rahuliku kindlusega, riigiheliku julguse ja õige arusaamisega rahva vajadusist ja ajavahemest. Algas suurim uuenduste ajastu riigi elus (Kaks suurt, lkh. 273). Edasi kirjutab M. Raud, et tuleviku kohta puudus osal inimestel veel kindlus ja et Pätsi vastased teendasad, et Päts tüürib diktaatoru poole.

Kuid samas tuli ka Pätsi teade, et ta riigi üle uuendamisel peab kinni demokraatlikest põhimõtetest, (lkh. 292). Uus Põhiseaduse alusel pidigi Eesti jääma demokraatlikuks vabariigiks, milles kõrgem võim on rahva käes ja mida juhib valitses riigipea tema poolt ametisse kutsutava valitsuse ja rahkooljalise rahvaasinduse laskaalustatud koostöö (lkh. 293).

Rahvuskogu valimised leidsid aset 1936 dets., kes siis ka asus uus Põhiseaduse koostamiseks. Valimised uus Põhiseaduse järele Riigivolikogusse ja Riiginõukogusse toimusid aga veebruaris 1938. Seega ei saanud Eesti enam juhtu olla diktaatorit.

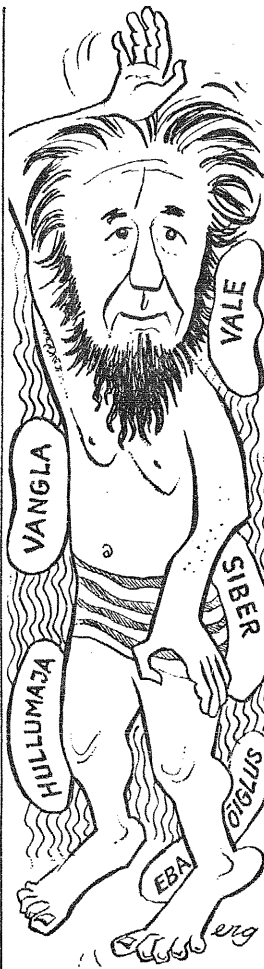
Olen palju vestelnud oma kaasmaalastega meie viimastest iseseisvuse-aastast. Loomulikult olen kohand seejuures inimesi, kes on arvanudud meie omariikluseaega ja tähendanud, et nad oma õpingutele ja pingutustele vaatamata ei saanud endile väärilist teenistuskotta ja postisiooni.

Kuid neid on olnud vähe. Enamik meenutab hardusega meie iseseisvuseaega ja peamiselt selle viimastest aastad. Eriti kuldised mälestused on meist aastastest jäänud neile, kes siis olid noored ja keda kodu, kooli ja ühiskonna ühisel pingutusel kasvatati teovõimiseks, isteadvatteks ja usstavateks kondonikeks meie maale ja rahvale. Need omadused peegeldusid varsti meie noorte keha- ja peaholakus ja olla pändina alles jäänud praegu kodumaal võrsuvaline meie noorsoole.

Ei mäleta, et mu nooruskaaslastes oleksid kurnud demokraatia või vabaduse puudusest ja ei mäleta, et me vanemadki seda oleksid teinud. Kuid ka selle ajastu taevast olid mureplüved. Nad hakkasid tõusma nii idast kui ka läänest ja neid põhjustasid ka tookordse ajastu ja Pätsi vastased me kodumaal.

Mida taotlevad Pätsi vastased aga paguluses? On selge, et nad ei saa mõjutada neid, kes kotte ise on näinud ja läbi elanud. Anda aga ajastust väärkujutus paguluses kasvunud eesti noortele, siis muutub ja oletatakse areng, mis eriti Vabariigi viimastel iseseisvuse-aastatel meie riigi- ja rahva kõige eluvalduste juures aset leidis.

Kogu lääne-maailm peab praegu demokraatia kriisi. Millega see kord lõpeb, seda ei tea keegi enustada. Ka meid tabas tookord sama kriis, kuid Päts juhtis me

Solženitsõn: Kuidas oleks võimalik sellest arhipelaagist välja ujuda?

riigi sellest läbi. Kahjuks oli ta altniit väikeses Eesti riigipea ja seetõttu nõud ta ise ja ta tegevus, isegi Eestile lähedalolevate riikide kondonikele hundmata — rääkimata et ta tegevus sobiks praegu õpiseks paljudele.

ARVO JOHARI

Kommunismimaade kapitalistlikud liikluspäidurid

Nagu on üldiselt teada lelutas N. Liit mõni aasta tagasi tõhusa vahendi oma läänemaad külastada soovivate kondonike reisihiimu püüdamiseks. Püüdis osutus ärarproovitud kapitalistlik meetod välisamaks tõsteti 400 rublale, millele veel lisati 40 rubla trahvi soovivalduse esitamise eest. Mõnikes muuks kui trahvis on ju viimaks mainitud maksu raske pidada kuna enamus vastuseid viisapalvele on äratõudud ja kuna seejuures äratõudmise motive asjaosalistele ei teatata.

Nagu hea eesküju ikka leiab järeitgemist, nii ei tulnud erilise üllatusena kui Ida-Saksa hakkas sama võtet kasutama. Seda küll veidi muudetud kujul. Juunis Lääne- ja Ida-Saksa vahel sõlmitud lepingu järgi oli nimelt kuni 100 km kaugusel piirist elavall inimesil õigus külastada sama kaugel piirist Ida-Saksamaal asuvaid omakesse 30 päeva aastas.

Tulemuseks oli elav külastajate vool läänest itta kuna vastupidises suunas nende arv jäi silmapaevalt kasinaks. Tähelepidati veel, et perekonnad kunagi läände ei tulnud terves koosseisus, alati jäi neist keegi "kodu hoidma".

Nüüd on aga ka küllaltiselt vähenenud. Kuigi viisamaks 10 Saksa marka isikult on nähtavasti jäetud endiseks näutakse alates 15. novembrist 1973 Ida-Saksa piiril igalt läänest tulevat külastajat, et see vahetaks iga Ida-Saksamaal veedetava päeva jaoks 20 Saksa marka (umbes 34 kr.). Ja kuna seda raha enam hiljem tagasi Saksa markadeks ei vahetata, siis tuleb see summa ka tööpoolest kas ära kuitutada või kinkida. See viisil ongi Ida-Saksamaal külastamine muudetud küllaltki kaaliks, nii et vähemalt ühes piiripunktis tehtud statistika järgi külastajate arv kolmandikule vähenes.

Ühtlasi hinna tõstmisega tõhusatun Ida-Saksa ka oma kuulsat piiratud nõud ta ise ja ta tegevus, isegi Eestile lähedalolevate riikide kondonikele hundmata — rääkimata et ta tegevus sobiks praegu õpiseks paljudele.

ARVO JOHARI

maaga kõrvuti jooksvat rinnakõrgust terasvõrgust aeda.

Sellist õige ühedast terasvõrgust tõket täendavad vahikoerad, betoonist vahitornid, kraavid, punkrid, maamüürid ja komistustraadid. Nüüd külastushinna tõstmisele eelnenud aastal jooksul monleeriti komistustradide külge automaatsel relvad, mis tulistavad 70-80 lasulis valanguid tagasi Ida-Saksamaa poole.

Need viimaks mainitud seadmed on osutunud erakordselt gõusaiks. Nii õnnestus m.a. jooksul ainult üheksal põgenikul piirist elusalt üle pääseda ja neistki võib olla on mõned Ida-Saksa võimude poolt erüüesannetega saadud. Saadute hulka võis aga vaevalt kuuluda see mees, kes Lään-Saksamaale jõudis tervelt üheksa automaatrelva kuuliga kehas kindlasti ei olnud nende hulgas ka see noor naine kes sülelapsaga piiri ületades miinipuhvatusel sedajalad tulid ampuhvatada. Lapsel ei jätud tulid amputeerida. Lapsel ei olevat aga midagi viga olnud. (EPL:F)

Pätsi-medal läbi müüdüd

Eesti Vabariigi presidendi Konstantin Pätsi 100-a. sünnipäevaks Rootsi-estli kultuurühingu Estonia väljaandel valmistatud hõbemälestusraha, mida valmistati 250 tükkil, on läbi müüdüd, nagu teatab väljaandja. Teatavasti kestis nende eelmüük 1973 oktoobrist kuni valmimiseni jaanuaril 1974.

Mälestusrahade omandajate hulgas oli eestlasi suhteliselt vähe, peamiselt ostjaid näi Skandinaavia ja Euroopa margi- ja müüridiiri.

Imunud mälestusraha on valmistatud hõbedast (koosseis 999/1000, rootsi prooviga), selle suurus on diametriks 33 millimeetrit, kall 18 grammil. Esküljel on reljeefis Pätsi portree tekitiga ümber: "President Konstantin Päts 1874-23. veebr. 1974", tagaküljel E.V. vapp tampepärjaga ja tekst "Eesti Vabariik 1974". Mälestusrahad on nummerdatud.

Tobiase mälestuskontsert külalis-solistidega Saksast

Läänud aastal möödus 100 aastat Rudolf Tobiase sünnist. Stockholm Eesti Peapiiskopliku Koguduse korraldusel toimub valmulik kontsert 3. märtsil, alguse kell 14.00 Stockholm Jakob kirikus, mis on pühendatud Rudolf Tobiase mälestuseks. Küllalistena esinevad kontserdil sopran Eva Wilson-Mårtson ja orelikunstnik prof. Carl Otto Mårtson Saksamaalt.

Rudolf Tobias sündis 29. mail 1873 Kiinans, Hiiuemaal. Muusikallase algpõlvetuse sai Tobias oma isalt. 1893-1897 õppis ta tolleaage Peterburi konservatooriumis esimese eestlasena, spetsiaalselt kompositsiooni klassis helilooja Riincki-Korsakovi juures. Pärast konservatooriumi lõpetamist töötas Tobias Peterburi Jaani kiriku Eesti koguduse organisti ja koorijuhina.

1904 sügisel asus Tobias elama Tartusse, kuid lahkus juba 1908 sügisel Lääne-Euroopasse. 1912 kutsus Berliini Muusikaülikooli rektor Kretschmar Tobiase sama ülikooli muusikateooria ja kompositsiooni õppejooks.

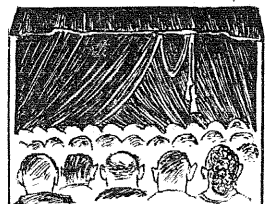
Rudolf Tobias suri Berliinis 29. oktoobril 1918. Rudolf Tobias püstitas endale kaks põhilist loominguemärki: esteks — valmuliku muusika reformatsioon ja teiseks — "Kaleviõpe" kehastamine muusikas. Kuid Tobiase elutee osutus liiga lühikeseks, et kavasid lõpule viia.

Valmulikul kontserdil 3. märtsil esitab Stockholm ja Norrköpingi koguduste ühendatud segakoor paremuse Tobiase valmulikust loominguust. Erilise juhus on ka kuulata professor Mårtsoni esitamast Tobiase 12 koraali eelmängu. Eestlasend paguluses püüvad selle üritusega võrsil mälestada oma andekat heliloojat.

Eksamid

Wichita State University Kansases USA-s lõpetas BS kraadiga cum laude tüüstusliku inseneriteaduse alal Peter Mårtson, kes töötab Boeingi-tenhastes ja jatkab ühtlasi õpinguid magistri kraadi saavutamiseks.

*****

Esirüie tõuseb täna Norrköpingis ja homme Eskilstunas

A. Mägi näidend VANAEMA

Etendus toimub laupäeval, 2. veebruaril kell 18 Norrköpingi Lilla teatris, Replslagorgatan 9. Pühapäeval, 3. veebruaril kell 15 Eskilstuna folkets Husis. Teatrikassad on avatud 1 tund enne etenduse algust ja

STOCKHOLMI ESTE TEATER

loodab teatrisõprade rohket osavõitu.

V-E GALERI

(Välis-Eesti)
Lilla Nygatan 8
Stockholmi Vanalinna
Tel. 08/11 50 40

GEORGES LAMBERT

Pariis
Värviiline litograafia

Avamised: 2. veebr. 1974 kell 15—16, äripäeviti kell 10—17, laupäeviti 10—14, avatud kuni 22. veebruarini.

KARL TALPAK:

Kui Soomes loodi eesti rügementi

8. veebruaril täitub 30. aastat ajast, kui Eestist põgenenud ja vabatahtlikena Soome armeesse võetud meestest moodustati oma rügement, nimetusega Jalgväe rügement 300 (JR 300).

Rügemendi loomisel oli enamuses meesed juba pool aastat ja rohkemgi kroonuteenistust Soome armees seljataga. Olinemiseeni olnud hajutatud. Oma rügemendi saamine tähendas naavaevs teenivate eestlaste koondamist ühise juhatusse alla, mis omakorda tähendas ühiste doktriinide maksuvise pääsemist selles, milline peab olema meie väeosa organisatsioon ja koostis, silmas pidades, et Soome koolitatud mitmekülgset juhte Vaba Eesti tulevasele kaitseväele.

Sellest tulenes, et vormiliseltsid olinemise küll jalgaväe rügement, kuid mitte täisarvuline, sest puudus kolmas pataljon. Sisuliselt oli sel vähe ühist ühe hariliku rügemendiga. Meie kahe pataljoni peale oli meil oma ohvitseride kool, mis algas 1966 200 õpilasega, oma allohvitseride kool ja lisaks mitmed täienduskursused eesti aastasena ohvitseridele ja allohvitseridele.

Mell olid omaid tankitorje kahurite ja raske miinipildujate õppekompaniid, omaid kursused Soome armee

Side-Pioneerikoolides. Soome armee erikoolides said ettevalmistuse meie sanitaarmeded, majandus- ja veterinaarallohvitserid. Staapides koolitati staabikirjutajaid ja staabi allohvitseri.

See kõik kokku oli palju parem koolitus kui seda soomlased ise olid saaksid käest saanud 1 maailmasõjas Järgripataljonis. Suurel osalt selle järgripataljoni meestest juhtidega kuulsid soomlased oma riikliku iseseisvuse alguses organiseerida oma armee. Soome mõlemad viimased sõjad võideldi järgripataljoni meestest juhtidega armees kõrgemal postidel.

JR 200-s saadud mitmekülgse koolituse võis tõenäoliselt organiseerida ühe eesti kaitseväe, juhul kui kodumaal meie oma sõjaväe kaader oleks sõjariigi läbi täielikult hävinenud. Seda hävimisrõõmu kartas, sest nii venelaste kui ka sakslaste poolt nende riviades teenivad eesti mehi aeti lahingute palavamatesse paikadesse.

Seda sõndis Velike Luki juures, Riigiküla, Auvere ja Sinimägede lahingute ning hiljem: sakslaste maal lahkumisel pettusega eesti vägesid sakslaste seljataguse kaitseks sisse jättes, Sorve Säärel enam kui kuu aega kestnud püüvat lahingute venelaste poolt eesti korpuse pidevalt surma ajamisest ning sõja lõpu Eesti Lagooni martüürium Tshehhis.

Võttis aega ja palju seletamist enne kui soomlaste kõikides otus-

tavates instantsides meie soovidest ühine pilt ja arusaam kujunes. Meie väsimatuks abimeheks selles oli Helsingi eestlane ja Soomes hästi tuntud ajakirjanik Harald Vellner, kes oma hea peetisooniga ja tutvustega pääses meie soove kõrgemale poole ette kandma.

Kui aga soomlased olid teinud otsuse, läks kõik meie soovide suunas liikvele sellise kiirusega, et meie ise olinemise üllatunud – väga rõõmsalt üllatunud. Mõningad rakused arusaamade erinevuse tõttu tulid esile alles hiljem tegelikult, kuid see siis ainult juhtimise alamaal astmel. Mida kõrgemale ülespoole, seda enam mõistmist ja toetust leidsime.

Peamaja koolituse ja komandoposakondade ülemad ning rügementi kõrgemad ülemad hoidsid isiklikult oma heatahtlikku "vaju silma" meie peal ning alistasid parajal ajal vaole, kui andata tuli.

Eestlaste I pataljoni asus rindel Karjala Kannasel. Tagalaskoolitused olivad noored koondati Taaveti koolituskeskusse ja nendest sai hiljem rügementi II pataljon. Koolituskeskuse ülemaks sai eestlaste sõber, Eesti Kõrgema Sõjalaolpetanud kolonel Eino Kuusela. Kol. Kuusela oli isiklik sõber Harald Vellneriga, kes oli teda hästi ette valmistanud meie soovide-dest.

Taavetisse kohale jõudes asus kol. Kuusela energiliselt ülesseaditud kava teostama. Soomlaste, sakslaste ja eestlaste kolmnurgas pidid soomlased arvutama oma sõjariitlaste-sakslaste arvamisega ja selle tõttu soomlaste heatahtlikkuse ning loomelise kamofleerimisega anti ajale selline väljumis, et tegelikult on eestlased need väsimatud nõudjad, kellelede soomlased peavad küdijä vastu tulema.

Selleks algaski armee kõrgemale juhtkonnale meelepõlsete märkujärjade saatmine ning allakirjutajatele võimaldada (õigemini korraldada) kahel korral esinemisi Tagalajõudude staabitelemale kindral Otonenile ning rindel kahe kindrali ja mitmete staabikolonelide ees. Lõpuks kästi mul kirjutada veel üks PM (promemoria) ja anti kätte sõidudokumendid Mikkelisse, kus asus Armee Peamaja.

5. veebruaril 1944 varahommikul sõitsime tulevase rügemendilema kol. Kuuselaga raudteel Peamajja. Seal tuli mul veelkord suuliselt esineda meie soovidega Peamaja kolme osakonna ülemate ees ühisel koosolekul. Tuletasin soomlastele meelde nende oma järgriitumist ning "tõmbasin sealt paralleelse "meie asjaga". Teise esitasena oli seal juures kapten Elmar Kirovat, kes oli sinna kutsutud teist liini mõda.

Nõupidamise tulemusena koos- tas üks juuresolev soome kapten

samas lühikese ja selge käskkirja eestlaste rügemendi forneerimiseks. Siis tuli aga närvepingutat sündmus: käskiri viidi ülemjuhatajale marssal Mannerheimile allakirjutamiseks. See kiirus, mille- ga teade tagasi tuli näitas, et asi oli tegelikult juba enne otsustatud. Meie koosolek oli ainult vormi täitmise. Hiljem kandis käskkirja marssali poolt allakirjutatuna 8. veebruaril kuupäeva.

Minu rõõm oli loomulikult suur, nii suur, et ma palju enam ei mäleta selle järgi kõrvaltoas kaetud pidulauas arenenud jutujamistest. Kaks juhtumit on mul aga siiski selgesti meelde jäänud.

Enne pidulaua minekut palgutati mind ühe noorema ohvitseri poolt akna alla seisma pikka koridori ja muu kästi hästi lähelepanek olla. Lühikese ootamise järele avanes koridori teises otsas üks üks ning koridori astus marssal ise. Aeglasil sammel mõodus ta minust peatamatu. Mõtlestin: "Ah nii, ma ei ole siis veel väärt eestlimesteks." Selge oli see, et minust oldi huvitatu- tud.

Minu tervitus ei olnud ohvitseri peakumardus, vaid eesti kaitseväe reameeste ja allohvitseride tervitus valvaiseisakus pea pööramisega ning vaatega mõõdujat saates. Koridoris peale meie kahe vastuseks pea noogutamine ja mingi inimlik väigatus silmis. Siiski kuidagi lepitav.

Teine juhtum oli pidulauas. Akki keset pidu huppas kolonellede seast ühes luureosakonna ülem kol. Murtto ja ütles: "Sõbrad, oodake, ma käin vähe kodus!" Peagi oli ta tagasi ja astus tuppa üht kätt selja taga hoides, ise öeldes: "Üksuge, see on minu viimane!" Ta pani pudeli lauale valge sildiga: "Lauaviin. Tallinna Viinavabrik".

KARL TALPAK

Väliseesti laskurliit

TORONTO (ME) – Torontos asutati väliseesti laskurliit, mille esimeheks esimeheks valiti laskurimeister E. Tiilen.

Nagu esimees ajakirjanikele selts, on asutamis plaanitud juba ülemaailmsete Eesti Püevade ajal Torontos, kusjuures mitte algatavaks eesti laskurid Austraalias. Liidu ülesandeks on hoida maadevahelisi sidet ja korraldada korrespondentivõistlusi. Üks selline on praegu toeksil vile noortemeeskonna osavõtul.

Eesti vabatahtlikud 1944 aasta maikuus Taavetis.

Uudiskirjandus

TULIMULD nr 4
Kuu algul ilmus "Tulimulla" 24. ak. viimane number rikkaliku kultuuriloolise sisuga. Kõige pealt väärrib märkimist Gustav Suitsu luule järelepoimik. Avaldamist on leidnud 15 puhtaks kirjutatud luuletust või katkendit ja lühike ülevaade Eva Merike Kangrolt Suitsu säilinud käsikirjalisest materjalist.

A. Adson on avaldanud katkeld Koidula tütre Anna Michelsoni kirjade – mitmeti mõttema panev dokument tänapäeva. Julius Mägieste kommenteerib seni tundmatu Minna Birki matkalouletust 1890-ndaist aastast.

Vello Heik jätkab oma andmetrikast ülevaadest vanadest reialbumit, mis palju kultuuri- ja ajaloolist materjali pakuvad. Juhan Viidand kirjutab koduretki käsitlevatest romaaniidest, analüüsides A. Kivikase "Kodukäija". Otto Laamanni artikkel käsitleb eestlaste väljarändamist Venemaale läinud sajandi keskkel.

Peale selle leidub ajakirjas E. Kangro kirjutuk Gert Heibemäe

Värbamine puhkekodu täitmiseks

WASHINGTON – Kasarmu – sõdurite puhkekoduts – Kuna USA vabatahtliku armeesse ei ole leitudnud külladastel määrall sisseastujaid, tahetakse nüüd sõjaväe elu muuta rohkem hubasemaks ja meeldivamaks.

Fort Carsoni Colorados, Fort Sill'i Oklahomas ja Fort Hood'i Texasas ehitatakse tulev aastal ülimoodsad ja mugavad kasarmud, mis sarnanevad rohkem puhkekodude. Nendes on toad sõduritele ja sõjaväe teenistuses olevatele naistele, ajaviitumid tantsusaaliga jne. Tubadekoristajateks palgatakse tsiviilisi kuid toatüdrukud. Püsi peavad sõdurid siiski laskma ise.

juubeli puhuks, arvustusi Karl Ristlikvilt ja Ilmar Talvelt, esimeselt muuhulgas E. Thomsoni saksakeelse teose kohta eesti kirjandusest. Vello Salo valgustab hiljuti ilmunud itaaliakeelse eesti luuleantoloogia sündi. Luuletusi on Aleksis Ranntilt ja Ilona Laamant.

JOONATANI TRILOOGIA VALMINUD

Neil päevil saatis Eesti Kirjanike Kooperatiiv välja oma 32. poolsarja viimase raamatuna (pärast jõulukuks ilmunud Valev Uibopuu romaani "Keegi ei kuule meid") Bernard Kangro teose "Puu saarel on alles". See moodustab koos romaaniidega "Joonatan, kadunud veili" ja "Õõ astmes x" seega triloo- giat, mis käsitleb minategelase küllaskiiku võõra võimu poolt okupeeritud kodumaale peale pikemat võõrsil viibimist.

Joonatan sõidab ilma võimude loata oma kooliilma, et osa võtta oma kooliklassi kokkutulekut 30 aastat pärast kooli lõpetamist.

See on peategelase nii oma enese minevikul ja identuse otsimise kui ka kogu kooliklassi saatuse jälgimine põhjalikult muutunud olukorras. Aga ühtlasi ka ühe okupeeritud ma olukorra kirjeldus. Kogu kolmeosaline romaaniidukkel mängub ainult kahe päeva ja ühe õõ jooksul, olles nii ajalisel kokku surutud tegevustikuga, kuid heidab valgust rohkem kui kolme- kümnele aastale.

Teosed on täis ettearvestamatuid käänakuid. Realistlikud kirjeldu- sed võivad muutuda sümboliseks episoodideks ja vastupidi, inentsiivsus ja põnevus ei kao aga kunagi.

Katrin Pärtelpoeg ja Peeter Kivestru olid Montrealis Tartu ülikooli aastapäeva auhinnaõõde premeeritud esitajaks. Esimese tõi puudutas alkoholi ja autor on McGilli ülikooliõpilane, Uurim- use on toimetatud indiaanlaste juures. Toine autor, kes õpib USA-s Browni ülikoolis, käsitles eesti skautlust ja oli pühendatud tuntud skautluse tegelasele Heino Jõe- le.

Toetusi Joh. Köpu kapitalilt

Johan Löpu nimelise Eesti Kapitali esmärgiks on abistada pagu- luses asuvate eesti noorte iselge- vuse ja enesearendamiseks ürituse ja organisatsioonide. Eelmiste aastate eeskujul võtab kapitali vallitus vastu soovivaldusi majandusliku abi saamiseks eesti noorte kasvat- tuslikkude ja kultuuriliste ürituste toostamiseks.

Vastavad soovivaldused kapiti- talli vallitusele palutakse saata hil- jemalt 10. veebruariks aadressil: Johan Köppu nimeline Eesti Kapiti- tal, Wallingtan 34 – 11, 111 24 Stockholm.

Gümnaasiumikool sügisel:

Avatud kõigile?
Millisel nivool kool ka ei lõpetatud, on kõigil võimalus tagasi tulla. Ka täiskasvanud, kel ainult on algkool või sellele vastav õppeasutus seljataga, omavad võimalust õp- pida gümnaasiumikoolis.

Ka elukutse-väljaõpe.
Uus gümnaasiumikool ei anna ai-

nult teoreetilist üldharidust. See võimaldab ka elukutselist väljaõ- pet, mis suunab enam kui 500 elu- kutsele.

Siit saad juhiseid.
Pöörde syo-konsulendi poole oma kodukohale lähimas suvas gümnaasiumikoolis, elukutse-valiku õpetaja poole lähimas põhikoolis

või elukutse juhendaja poole töömehis. Viimne kuupäev soo- viavalduse sisseandmiseks on 1. märts, kui tahetakse alustada õpinguid sügisel -74.

Skolöverstyrelsen

Viimne taotluse tähtpäev 1. märts

"Milline laim! Milline laimaja!"

Solzhenitsõn ei taha lahkuda oma kodumaalt

MOSKVA — Aleksander Solzhenitsõni uus teos "Gulag-archipelago" on viimastel nädalatel tekitanud rohkesti eluvst. N. Liidu propagandavahendid on raskete sõnadega süüdistanud kirjanikku kui peffurit. Lääne raadiojaamad on omakorda lähtunud N. Liitu saatetid, kus on loetud "Gulag-archipelago". Ja siis on Solzhenitsõn ise poleemikasse osalenud. Ta võttis hiljuti vastu kahe teadetbüroo (UPI ja Associated Pressi) ja ameerika uudiste-ajakirja Time kirjasatjad. Vastuvõet toimus tema abikaasa korteris Moskvas, üsna Kremli lähedal asuvas Gorki-üliultras.

Solzhenitsõnile esitati esimese küsimuse, et kas talle on nüüd lubatud Moskvas eluneda.

— Ametlikult minul selleks luba ei ole. See tähendab, et minul ei ole õigust elada oma pere juures. —

— Kas tahetakse sellega mõnita muid või isenda eeskirju. Sest see nähtub, millist tähtsust tegevikult asjale osutatakse. Ma ei liialda sugugi ütledes, et meil on siin ikka veel maorjus maksev.

Medejev, vennad on väjendanud veendumult, et reformid N. Liidus lahtuvad vaid seestpoolt ja ührupeidest ja ei lääne ametlikul pooltel on sellekohata väga vähe kaasat rääkida. Sahharov on aga arvamusel, et ainult surve väljastpoolt avaldaks mõju.

— Kas peaksime paluma abi lääne kommunistidelt, nendelt kes ei tahtnud sekkuda Tshetshoslovakia-sündmustesse? Kas te usute teoepoole, et nad tahaksid meid kaitsta? Hrushtševi nüheldi see päras, et ta lasks avaldada Ivan Denisovitshi vanglakogemustest kirjutatud teose.

Solzhenitsõn ütles soovivat, et vene rahvas ei osutaks mitte füüsilist vaid moraalselt vastupanu valitsusele. Ta tähendas ka, et ta ei taha lahkuda kodumaa, kuna on kart, et võimud ei laseks teda enam tagasi.

Kuidas võiksid teie maa rahvas ja noorsugu teid abistada?

— Mitte mingisuguse füüsilise jõu kasutamisega. Vaid sellega, et keelduda ebaõigusest. Kõigil tuleks lõpetada koostöö ebaõiguse-

ga, hooimata sellest, et sunnitakse kõnelema, kirjutama, allakirjutama, hääletama või lugema. Siin ei seisne ebaõigus üksnes moraalilis, vaid sellest on saanud riigi tugisammas.

Teadetbüroo Tass on ütelnud, et "Gulag-archipelago" taoline teos N. Liidu minevikust on unusteti toonud "külmaja sõja" silmapilrile ja tekitanud arusaamatusi ida ja lääne-vahelise pingele leevendamiseks.

— See, kes kõneleb hukkamis-tavalt kuritegudest, ei tehta tükkeid rahule, eirrikkide ega rahvas-tavaheliste suhetele. Isiklik, ühiskondlik ja rahvuslik kahetsus puhastavad ikka atmosfääri. Kui me avalikult mõnname oma süngest minevikku ja kindlalt, tühje sõnu tegemata mõistame kohut selle üle, siis kinnitab see vaid usku oma maasse kogu maailmas.

Teie vast'set raamatut ei kirjat-ta siin. Aga paljud nõukogude-inimesed kuulevad selle eteluge-mist eri maade raadiosaadetes. Kuidas hindate nende reaktsiooni? Kuidas suhtub sellele eriti noor-põlv, kes nii vähe tunneb kirjeldatud olukordi?

— On küsitav, kas need saated on siin kuulvad. "Gulag-archipe-laagi" saksakeelselt saadet ongi juba segatud. Igal juhtumil jõuab tõde siiski meieni. Ja seda mõist-takse. Aastakümneid on seda tõde siin salatud. Selle hinne nähtavus oma kogu jõuga hämmastab igauht. See võib-olla oleks loomulik pöörduda meie valitsuse ja juhtide poole ja kinnitada, et nad ei eraldid palju nendest rahvaklassidest, kust nad ise on tulnud. Selliseid väiteid on esitatud palju. Neid on esitanud näit. Pjotr Grigorenko, mina ja sajad teised nõukogude-inimesed. nende soovidega ei ole kunagi ar-vestatud ega ole neid ka keskuste-ludes puudutatud. Vastuseid ei saadud, ainult karistust määrati. Seega on siis ainu abinõu apellee-rida oma juhtide, rahva ja noorsoo-ees. Kui nemad ei poolda meie poolt esitatute apellatsioonide, siis on küsimus vaid julguse puudus. Ja siis me peame kandma kõik oma koormat — me ei saa hädalodada millegi üle, ka mitte oma maa pii-rides valitseva orjuse üle.

Maret Suits-Elsoni luule Ta saanuks 60 aastaseks

Luuletaja Maret Suits-Elson suri 14. juulil 1956. Kui ta oleks elanud, siis oleks 21. jaanuaril peetud tema 60 aasta sünnipäeva.

Maret Suits-Elsonil on ilmunud kaks luuletuskogu: "Oled kes oled" (1951) ja pastuumselt "Tõr-valill on anilil" (1958).

See on küpse mõttega looming, tõsine ja silas, napisonaline tihhe luule. Seljataga on rasked elamu-sed, "mida ei tundnud üksi, / vaid ühes teistega". On olnud "soove aineid ja suurelisi", aga "kõik kaob aja taha; ka külmad kevaded ja väikesed mered". Merd ta tun-neb, on olnud laevateenijaks, ja kas sümbolina või tegelikk, aga ikka tähendab meri talle vabane-mist — "Sõidad viikerkaare alt lä-bi/ja kahestus ei ole enam". Ühe sarja nimetus ongi "Merised tiir-ud". Sarjades "Tuhmid tõmbed" ja "Kerged kriipsud" — "sisesu-medust" ja "nihked imelisi / võs il-liiti". Ühes luuletuses on tal näge-mus oma haust, teises on ta tüdi-nud valu kuimlimest, tahaks ker-gelt sõrmitseda kõike, ka kaotust. Inimesi ta ümber on imelikke ja viidakaid, ajavad naerma, aga samaa tunnab vahust pistet: ka tema ise sammub selles pikas reas.

Kes te mõtlete jätkata oma tööd? — Kas ma mõtlen! Olen alusta-nud "Oktoobrikuu 1956" nimelise raamatut kirjutamist. See on jatk raamatule "August 1914".

Kuidas arvate ametlikul poolt teisse suhtuvat? — Ma ei taha midagi ennustada. Olen perega valmis kõigeks. Olen oma kohustuse sooritanud ja olen sellepärast rahulik. Tõde oli sunni-tud surema. See oli purustatud ja tuhaks põletatud. Aga see elab siiski üha edasi. Keegi ei saa seda kunagi hävitada. (EPL/Mr).

Esikkogu tuumikuks on mäle-stused Eesti traagilisest saatusest — pilt pildi järel ajalugu. Baaside nõudmine, kus "piiril katt hoidis sõdur / relval selle õõ". Võoras vägi tuleb maale. "Lõhverdad vangit nõbimütsid / punasõdurid väti-vammustes". Neid ei võeta algul tõsiselt. Kerib kaasajooksikuid, üks ühel, teine teisel põhjuse. Noored patrioodid lähevad ohvri-surma. "Seal üks inimesepoega-dest/elutee lõpul / sirgelt käib". Hääletamisjant. Päevad ja ööd käib varavedamine riigist välja. Sõjakultused äratavad ootuslikke südamepõkseid. Metsavennad rut-tavad Tartu alla. Luuletaja ise tõstas vabatahtliku sanitaarõena esmaabipunkti ja kirjeldab pik-kemas luuletuses tänavalahingust ja magamatusest hullunud sõdurit. Tartu põleb, variseb varemeteks. Saksak okupatsioon. "Sundus ikkagi vaid sundus — /kivikoor. Jälle kõnnid orjateed". Lühikest aega meie lipp Pika Hermannil tornis. Us sõda vereb lähemale. Ko-dumaalt lahkumine. "Nii neid pa-ge, / elu murdub, / muutub, / lõ-peb". Lennukid pommitavad linna ja laevu. "Kasvad külm veteväl / kaugenevad tuttavad tornid". Pa-guluses. "Ta kõnnib, / ei siin-ega sealpool, / vaid kusagil vahemal". On neid, kelle soovimatus "karjad tohutuult kasvand / valevaiksait". Ja on neid, kes üksisilmi vaatavad üle vee ja varitevad ega võltu-jeks, et koju jõuda ootajate ja loot-jate juurde.

Kõigus "Tõrvalill on anilil" on aktuaalne aineistik vähenenud, nagu resignatsioon taandunud. Jalta konverentsil juhuvad võim ja toorus kõrget mängu. Kibestus kinniste uste pärast peab kua mässama, "kuna nõrkade hää-let / saab kuulivad kõue". Nüüd haugub hundikarja pandud karja-krants kompromissist, tolerantsist ja sõprusest. Oigemeelne maailm jääb maha ja müüb maha. Kõigus on loodusluulet aastaeagade järje-stuses ja sellesse on põimitud ka luuletaja resignatsioon, otseselt või mõistu väljaneadatud mõttet elust ja inimesest. Täa kujutab püüda, kõiki kõigist eraldavat üdu, leinakase okste all ootavat inimest, tunneb jõulukünalde valgeigi, ei olemusel poe asu, kõik on lahine, kõik on näilik. Kevad siiski soo-jendab ja karastab tundetuisud. "Sirutuvad meeled / lumelähkudest lahti". Eneseleldimine vägivaldses

Leinateated

Eestis suri 29. detsembril Paul Jalakas, sünd. 6. aprillil 1920.

Torontos suri 8. jaanuaril Rosalie Iives, sünd. 1. juulil 1900. Viljandis.

Torontos suri 20. jaanuaril Olev Lainuru (end. Lübeck), iseseis-vuseaegne kaadrileitnant, sünd. 12. juulil 1908 Tallinnas.

Tallinnas suri 14. jaanuaril Pridu Reinson, sünd. 30. detsem-bril 1898 Kihelkonnal.

Torontos suri 19. jaanuaril Ar-nold Lepik, sünd. 17. aprillil 1903 Saaremaal.

Connecticutis, USA-s, suri 14. jaanuaril Inge Sitska.

Montrealis, Kanadas, suri 13. jaanuaril Miina Feldmann, n-na Sögel, sünd. 21. detsembril 1881 Tarvastus.

Torontos suri 8. jaanuaril Rosalie Iives, sünd. 1. juulil 1900.

Thunder Bays, Kanadas, suri 29. detsembril Kari Paul Kullmann (Kull), sünd. 13. mail 1881 Viijan-dis. Kadunu saabus a. 1900 Eestist Sindist omaste juurde Kanadasse.

Tallinnas suri 18. detsembril 1973 Hans Koppillem, sünd. 27. no-veembril 1955 Tallinnas.

Woodstockis, Illinoisi osariigis USA-s, suri 5. jaanuaril Hans Gol-ding, sünd. 28. veebruaril 1917 Vil-jandimaal.

Perusu suri 3. jaanuaril Albert Simm, sünd. 27. mail 1908 Narvas.

Warrenis USA-s suri 1. jaanuaril Foulne-Marie Mittendorf, sünd. 10. oktoobril 1889 Eestis.

maailmas sünib üksinduses ja vaikuses. "Vaikuse lunastus / ole-muse puhastus. — — — Valge sel-ginud rahu, / hele ja valkne süga-vustaju. — — — Sõna lausumata kasvat rohi". Aga resignatsioon ei tähenda sugugi võitlusvaimu lõ-pliku alistumist. St. Görani hal-gias mõni kuu enne surma kirjutatud "Leevendus" kõneleb "teritu-nud mälu ja pööraseks paisuva meele protestist unustetusa alan-duks vastu". Ka Koitula viimne luuletus oli "Erne surma Eesti-maale".

Kas ikkagi aega näitan? küsib Maret Suits-Elson ühes luuletuses, kus ta võrdleb kella inimsega. Jah, armas varalahnunud Maret Suits-Elson, sa näitad meile aega — ja inimese selle sees.

Tundub kohasena lõpetada see vaahtus luuletusega "Mõetamata".

Noor veri vabatab igavesest õiglustest.

Murrab selge sunna holdikkusest läbi.

Kerge õhk ja hele taevus.

Läheneb tema hetk tõusta.

HELMI ELLER

Pääsesid läände

Kodumaa okupatsioonivõimude teatel külastas Rootsis sugulasi Heljo Ennossaar.

Inglismaal viibis 6e juures Ellen Rattus, Kanadas venna juures Riivo Lehari, Lääne-Saksamaal sugulaste juures Eha Kippar ja Soomes sugulaste juures Elma Feldt.

Mary Tamm, noor eesti näitleja-tor Inglismaal, esines televisiooni-draamas "A Raging Calm" ühe osalisena. Seeria koosnes selts-mest osast.

Richard Koolmeister Kuhu on jäänud Platon?

Maailm on sageli olnud hädas noortega, kes on kasvatatud pikki juukseid ja habet, kannud imelikke riideid ning on mõetlunud teistsiti. Kuipaaju on aga neid, kes on pidanud kiidulaulu juustele, seda ma ei tea. Kuulsaim neist on vahest filosoof ja kuldne Dion (400–320 p. Kr.) kiidukõne, kui nüüd uskuda piiskop Synesius (370–412 p. Kr.) kiinistust. Dion, kes oma pikke juuste ja habemega äratas võõrastust, leiab ise, et on ekslik teha tarkuse olenevaks juuste ja habeme pikkusest.

Piiskop Synesius omakorda lei-dis, et tema ülesanne on pidada ülistuskõnet kiitlaspäisuse kaitseks, mida ta siis ka suure eduga tegi ja nii on siis maailmas palju valeid selle küsimuse üle. Antiikajal: Miks Zeusil on habe ja Apollonil puudub see? Ja tänapäeval: Kas Jeesus kandis habet (kreeka traditsioon) või puudus see temal (rooma pärimus)? Nüüd ei seisa viimisel küsimus habemes ja selle pikkuses vaid selles kas me vajame humanistlikku-klassikalist haridust või mitte.

Aastal 1819 oli Tartu üliõpilased, eriti need kes olid õppinud Heidelbergi, Jena ja teistes Saksamaa ülikoolides, oma välimusest, riie-tuselt ja käitumisest, meelehär-maks ja pahanuduseks ülikooli ku-raatorile ja provintsi kindralku-bernerile ning ka teistele harilikete surelikele.

Vürst Karl Lieven (1767–1844), kes oli Tartu õppepiirkonna kuraatoriks 1817–1828 (hiljem, 1828–1833 "rahvaalgustuse" minister), tegi 1819. a. juuli kuul Tartu üli-kooli rektor Gustav Ewersile (1818–1830) ülesandeks, hoiatada üliõpilasi, kes riietusid silmatorkavalt, kandisid lehvivaid juukseid ja habet, et neid ei tohi sallida üliõpilastena ning, et neid tuleb poistele abil linnast välja saata.

Sama aasta sügisel (22.okt. 1819) tegi omakorda kindralkuberner markil Philipp Paulucci (1812–1829) politseistrile ülemleitnant von Gessinski vastava korralduse pika juusteliste, habemikute ja imelikult riietatud üliõpilaste linnapildist kõrvaldamise asjus. Politseimeister v. Gessinski oli toodud vähemalt kaheksakümne aastane.

Mida asi ta teha kolmesaja jõu-lise noorega, kes elasid oma tu-dengielu, kuna tal endal puudus jüüd nii kehas kui ka vaimus. Tartus oli küll veel 30 kassakat, aga need ei tohtnud kätt üliõpilaste külge panna, ka siis mitte, kui nad üliõpilastelt peksa said. Üliõpila-

Ateena Partenoni sambad (Foto S. Baladi)

sed allusid ainult ülikooli kohtule ja kartser, kus neil sageli tuli viibida, kujunes lõbusaks koosviibimise kohaks. Ja rektor? Tema püüdis akadeemilist vabadust ja igat üliõpilast kaitseda – kurdab Pau-luucci. Aga üliõpilased arvestasid siiski rektoriga. Pikad juukseid, habe ja veidrard riided kadusid.

Halvem lugu oli Kuramaalt pärit oleva Vonklesiga, doktor ja ap-teeker ministriks, kelle riie-tuse kohta polnud küll midagi laitvat ütelda, aga kes kandis pikki, lahti-seid ja allarippuvaid juukseid ning kes ei suutnud aru saada politseimeistri nõudeist, et juukseid tu-leksid lühikeseks lõigata. Kuna instruksioonid ei seisnud, mida sel juhul tuleb teha, oli politseimeister hädas, kuna apteeker andis halba eesküü üliõpilastele.

Politseimeister pööras küsimu-sega Riia kuberner Du Hameli poole, kes omakorda nõidis ap-teekrilt seletust. Viimane, lisades oma selgetuse juure kreisiarsti Dr. Sahmeni tunnistuse, seletas, et tema kaitses nõndaviisi oma haigeld kõrvu. Kuberner arvas siiski, et ta peaks juuksuri juure minema. Omas viimases hädas pööras ap-teeker Paulucci poole lubadusega oma seoungt avalikult näidata nii vähe kui võimalik. Olgu tal halas-tust haige mehe peale! Palve ra-hulduti.

Nüüd ei olnud Paulucci huvid piiratud üliõpilaste välimusega, vaid palju rohkem oli ta hädas nende huviga kreeka filosoof Platon (428–347 e.Kr.) vastu.

Oma kirjas (25.dets. 1820) keiser Aleksander I. (1801–1825) kurdab ta, et kui veel a. 1787 ülikoolides loeti Platoni teost "Riigist", siis õpetati ja õpiti filosoofilise luuletaja fantaasiat ja keele üle, ilma et sellest oleks ostitud ainelt poliitilis-teks unistusteks maksva riigikorra arvamustamiseks.

Milline vahe on nüüd ülikoolides, õpperaamatute ja loengutes, õpe-tajate ja õpilaste juures! Kui eel-misel sajandil arutati Rooma im-peeriumi ja Kreeka demokraat-likku korda, siis nüüd kuulub ar-vustavalt häälil praeguste riikide ja valitsuste kohta. Varem olid riigikorda kritiseerivad õpetused

vähestesse töösse saletud ning kahjulike varadega ainult vähes-tele kätte saadavad. Kuid 1787. a. peale on need õpetused üle kantud kuni laste abitaitseni.

Seda häda ei suuda nüüd enam keegi kaotada kui ka kõik avalikud raamatukogud ära poletakse. Uus kirjutatud põlv on tõusnud, et maailma ajaloo tühimist enda kätte võtta. Nad leivad tuge kõigi kindla korra hävitamiseks sala-jastest sidemetest, mis vale riie-tuse viib nende altari ette, kus nad põlvili kinnitavad, et nad otsivad ainult jumalariiki, tegelikult aga püüavad valitsusohje oma kätte kiskuda.

Nad on haaratud kosmopoliti-listist ideedest ja neid on tarvis seada autoriteetse ülemvalitsuse alla.

Nii kirjutaks Paulucci a. 1820. Mida kirjutaks ta küll tänapäeval noortest, nende välimusest ja filosoofidest? Ma arvan, ta paluks pi-sarsimil: Tooge Platon tagasi! Aga nüüd on hilja. Platon on jää-nud koos antiikaja varematega ainult vähesete kepphobuseks. "Munk katkise vihmavarjuga" Hinnast ja teised filosoofid on ase-mele astunud.

Ka Paulucci asemele on tulnud teised, kes Berliini, Pariisi ja pa-lyudes teistes ülikoolides juba avalikult kõnelevad haridusekatar-roofist. Platon s.t. humanistlik-filosoofiline haridus on unustusse jäänud.

Kogulaj on õigus: "Ei ole midagi uut päikesel alla!"

Rudolf Kangur, eesti metsatead-lane, kes töötab metsakultuuride assistentprofessorina Oregoni osariigi ülikoolis Corvallis, avaldas suurema uurimuse lume-kahjustustest Oregoni osariigis, tehes ettepanekuid nende vältimi-seks.

J. Suurkivi, eesti kirikuõpetaja Philadelphia USA-s organiseeris eelsti turistigrupi sõiduks Portu-gali.

Philp Tammaru, eesti kirikuõ-petaja Seabrookis, õnnistati nüüd ka kohaliku saksa koguduse õpe-tajaks.

"Piieie halvata vaba eestlust"

TORONTO (EPL) – Eestlaste Kesknõukogu Kanadas avaldas selgituse nähetes, kus viimasel ajal üksikud pagulasühiskonna liikmed on hakanud kaasa aitama nõukogude okupatsiooni populari-seerimiseks m.h. vahendades N.Liidu võimudele saadud filme ja propagandamaterjali.

Selgituses, millest selgub, et mingi saapärane "Estofilms of Toronto" on hakanud korradama nõukogulikke kinoelendusi, üteldakse m.h.:

Nõukogude Liidu ja Nõukogude Eesti propagandaagentuuride üheks kasutatavaks võtteks nii vaba maailma suhtes üldse ja eriti vabade pagulaslaskondade suhtes on nn. kultuurilise läbikaimise arendamine.

Püütakse esitada Nõukogude kultuurilisi saavutusi ja esile kut-suda sümpaatiat Nõukogude kommunistliku režiimi suhtes. Kultuuriliste vahenditega taotle-takse poliitilisi eesmärgi.

Võiks oelda, et kultuuriline tegevus poliitilise võitlusrelvana on eriti rakendatud pagulaslaskondade ja seega ka vaba eestlaskonna vastu. Nõukogude loomingu demon-streerimisega loodetakse saavu-tada kahesugust eesmärki – unu-tada vaba eestlaskonna kommu-nismvastast hoiakut ja halvata selle võitlusjõudu sisemiste vastuolude tekitamisega vabas eesti ühiskonnas.

Vaba eestlaskonna kommuni-smvastane selgitustöö on kodumaal valitsevale kommunistlikule rez-himile teravaks okkaks silmas. Nõukogude agentuuri poolt kas-utatatakse kõiki võimalikke võtteid vaba eestlaskonna poliitilise tege-vuse halvamiseks.

Seda eesmärki teenib ka Nõu-kogude filmide näitamine Nõu-kogude Liidu saatkonna vahendusel.

Ei ole tähtsust sellel, et algul näidatavad filmid on võrdlemisi "süütud". Kui esimeste filmide näitamine õnnestub, siis tõenäoli-seilt järgnevad teised, kus propa-gandaline look on juba tugevam.

Nii harjutatakse Nõukogude loomingu ja halvatakse jär-k-järgult eestlaskonna võitlusvai-mu kommunistliku režiimi vastu okupeeritud kodumaal.

Veel suuremaks hädaohuks Nõukogude kultuuri estamisemal eesti ühiskonna terviklikkuse lõh-kumine. On paratamatult, et Nõu-kogude loomingu esitamine kutsub esile vastureaktsiooni.

Nii tekiivad vaenlase vastu suu-natud üldise võitlustegevuse ase-mel vastuolud, tekib omavaheline võitlus, mille üle meele kommuni-lik vaenlane ainult rõõmu võib tunda.

N. Liidus 2,5 milj. vangi

WASHINGTON (VE) – Kuigi N. Liidu võimud pärast Stalini surma vähendasid orjalaagrite arvu, on lääne eksperdid hinnanud praegu N. Liidu vangilaagrite arvu 900-le üle miljoni vangiga.

USA keskkure loeb aga neid andmeid liiga tagasihoidlikke ja väidab, et maaker ümber üürle-va luuresatelliidid on registreer-inud märksa rohkem laagreid ja CIA hinnangutele on vange kaks kuni kaks ja pool miljonit.

Laagrite vastu on läänes eriline huvi tekkinud pärast Solzhnitsõni uue romaani "Gulag-Arhipelaagi" ilmumist.

Urmas Peterhoff, õigusteaduse üliõpilane Stockholmist, abiellus Bärkåkra kirikus Ängelholmis fil.kand. Eva Gahriga. Peamees on dr. Rome Peterhoff ja tema abikaasa Eha, n-na Lusikas, poeg.

Eesti ühiskonnas Kanadas on kahjuks leidunud isikuid, kes te-gutsedes anonüümselt, on meile poliitilist ülesannet arvestamata asunud abistama Nõukogude agentuure nende tegevuses vabade eestlaste vastu.

Filme, milliseid Eesti Kesknõu-kogu Kanadas märgib, on lants-seeritud mitmel korral ka Rootsis. esimesel korral Stockholmis vene saatkonna otseisel korraldusel, Uppsalas aga oli juba leitud kor-raldajad kohapealt.

VASTUS
A. IRVALILE

Kooliõpetaja Ado Irval on luge-nud EPL kasvatuspäeva referaati ja arvab end seejärel võivat kon-stateerida et kommunistlik liik-u mine on võtnud mõne eesti noore oma liikmeks. Kuna A. Irval see-jarel püüab polemiseerida minu soovitud vastu, tuleb eeldada, et ta just minu isikus ongi leidnud selle kommunistliku kulli.

Olen palju kuulnud uuest koolist kus õpilaste oskused jäävad puu-dulikuks. – Aga mida arvata ollu-korrast kus isegi kooliõpetajad enam ei oska lugeda?

Minu isik ei ole selles arutelus olnud ega kuna A. Irval oma lu-geja kirjas korrutab mõistend nagu eestlastid kommunistid, eestisoost kom-noored siis olgu öeldud neile EPL lugejale iga isegi mitte FNL-i – rooli valimistel häaletan folkpar-tele ja eesti valimistel liberaali-dele.

Kasvatuspäeval tõstsin üles kü-simuse, kui laialt peame eesti noori koondata ja väitsin et ka FNL märgiga noor võib olla eesti noor. Selle seisukoha ümber keerlebki A. Irvali sõnavõtt.

A. Irval näib esindavat seisukoh-ti, et FNL märgi kandjad on kommunistid, et FNL märgiga ohustavad eesti organisatsioone ja et FNL märgi kandjad tuleks eesti organisatsioonidest eemale hoida. Lühidalt võib selle kohta ütelda järgmist:

1. Aktiivsem ja poliitiliselt huvit-atud noorus on tänapäeval koon-dunud mitmesugustesse liikumis-tesse mis võitlevad näit. Aafrika rahvaste, looduskaitses või FNL eest. Neis liikumistes moodustuvad vasakpoolsed või isegi kommu-nistlikud noored sageli mõjuka osa. Kas peaksime aga meie seepärast oma tegevusest eemale tõukama neid eesti noori kes võtavad osa tänapäeva nooruse aktiveeritidest? Arvan vastupidiselt et meil oleks kasuks kui avardaksime oma debatti ja püüaksime olla kontaktis kõigi nende vaadetega mis meie ümbruses liikvel on.

2. Ohtlikud võivad võõrad ideo-logiad olla ainult neile kes ise ei suuda iseseisvalt mõelda ega oma vaated asjalikult kaitseda. Kui meil on vähegi usku oma tõekspidamis-te kehivusse ei peaks keegi neid suutma kõigutada. Mis imgevigi on FNL märgil, et A. Irval selle kandjad nii kangesti kardab?

3. Pole praegu teada ühtki Rootsi eestlaste kes ei sooviks iseseisvust Eestile. Lankheliid puudutavad vaid küsimust milliste vahenditega oleks võimalik seda iseseisvust kätte saada. Nooremate juures esineb veel tihti arusaamine et maailmas peale Eesti probleemi võid leiduda veel teisi probleeme mis vajavad lahendamist.

Kelle huvides võiks olla iga pu-nasemat värvitootni üles puhuda kommunistiohuks ja nõuda radi-kaalsema nooruse väljahajumist eesti organisatsioonidest? Kas mitte just sel samal okupatsiooni-võimul kelle vastu arvatakse ka A. Irval tahaks võidelda?

MART MAANDI

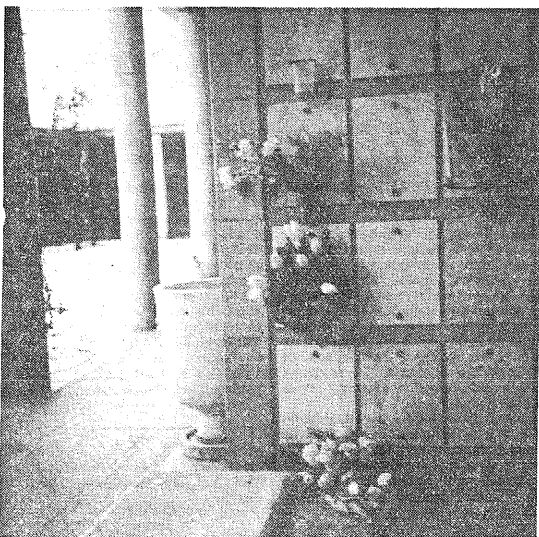
Lillede pärast politsei

NEW YORK (VES) – Kui läti eksilõudeleghad hiljuti sel akt-sioonil Genfi konverentsi puhul kü-lastasid välisdelegatsioonie ja saatkondi, palus Soome suursaat-kond shveitsi politsei abi nende vastu.

Lätlased vormilliselt palusid vas-tuõnnetmist, et soovida õnne Soome Vabariigile iseseisvuspäeva puhul koos suure roosikimbuga. Dele-gaate võttis vastu naissekretär. Kes kategooriliselt kinnitas, et soome esindaja neid ei taha vastu võtta.

Kui lätlased siis lilled tahtsid sekretärile endale üle anda, siis ei võtnud see ka neid vastu. Shveitsi politsei kuulas lätlased helatam üle, kuna soomlased olid sinna teha-ma "üllitamistest".

Seal ei leitud aga lätlase õnnit-lusviidid midagi seadusevastast, milles teatati ka agaraste soom-lastele. Teatavasti vahistasid soomlased Helingsi kogu hääl de-legatsioonil venelaste nõudel.

Iseseisva eesti gaidide peavanema Elenore Hünersoni pörm on paigutatud Hõgalidi kiriku kolumbaariumi.

Tuulemaa gaidid peavanema haulal

"Tuulemaa" lipkond austas traditsiooniliselt gaidide Peavanema Elenore Hünersoni mälestust kühklastõulise Peavanema haulale Hõgalidi kiriku matusepaigas Stockholmis.

Igal aasta kogunevad "Tuulemaa" gaidid koos juhtidega väikeseks mälestushetkeks Peavanema haulale, panevad kimbu lüllestid ja laulavad valikelt ühe laulu, et sellega väljendada oma kokkuvõlvust selle gaidusega, millele pandi aus Eestis, meie kodumaal.

"Tuulemaa" gaidid tunnevad endid kõikele eesti gaidide saadikutena, kelle seas mälestus Peavanemast elab edasi. 16. jaanuaril täitus E. Hünersoni surmast 25 aastat ja sel puhul tuletas gr. Helvi Klement meelde seda pioneeritööd, mida kodumaa tehti noorsoolikumise alal, mis on jäänud meile suunanäitajaks tänapäevani.

Anija-mehe õnnetu surm

Eestis sai liiklusõnnetusel surma 53-a. Paul Jalakas, Anija "Västrik" talu peremees, kes nüüd töötas kohalikus kolhoosis, kuid kellel lubati siiski elada oma talu elumajas.

Paul Jalakas sõitis oma kolhoosi veoautoga Kehras, kus temale teine veoauto peale sõitis ja surmava vigastuse tekitas. Paul Jalakas oli tsaarivallitsuse ajal Tallinnas õigustõnimees käinud "Anija meeste" gruppi kuulunud talumehe järglane.

Sportlase traagika

NEW YORK (VES) — Ameerika matšõnimees lüüdis andis tagasi matšõnimees õigused jaasegale olümpiasportlasele Jim Thorpe'le, kes oli sensatsiooniliselt spordimaailmas saanud algpoolet.

Thorpe suri 1951.a. kibestatuna, kuna tema poolt võidetud kuldmedalid Stockholmis olümpial 1912.a. temalt võeti põhjusel, et ta oli eme olümpial mänginud kahel suvel poolkutselises jalgpallimeeskonnas.

Thorpe võitis kuldmedalid kümnevõistluses ja viievõistluses. Mõni aasta hiljem võeti temalt medalid.

Pool sajandit skautluses

Noorsoolikumise — eesti koolinoorsoo liidu ja skautluse õpetajate veele tänapäeval tegevaid aatekaaslast vabas maailmas pole mitte enam kui ühel käel sõrmi. Kirikuõpetaja ja skautmeister Valter Kopperman sõjamehena ja ka hiljem korduvalt kannatajana elu ja surma piiril, on üks vähestest, kes teovõimelisena noorsootöös on püsima jäänud.

Valter astus skaudiks Tallinnas 1. veebruaril 1924. Innuka noorena enamast I rühmas tegi ta tegelikuks läbi kõik skaudiasimeet eeskujuliku skaudi tunnusega. Temast sai rühmajuht, 1929.a. Tallinna skautmaleva sekretär, Olikooli aastail Tartus tegutses Akad. Skaut. Seltis. Ajavahemikus 1928–1936 tegi läbi tegelikele ülesandele Läti suurlaagri 1928, pikamaa matkajana jõudis Soome suurlaagrisse Kangasala 1930, Eesti suurimas skaudilaagris Paralepas 1936. Tema lüsamaks elamuseks oli osavõtt Eesti esinduskõnne maailma jamboreel Arrow-Park 1929, kus skaudielu elus ja teigis magas ka Walesi prints, hilisem kuningas Edward VIII.

Esimeses eesti skautide suurlaagris USA-s 1952 oli skm. Kopperman laagrijuht ja pastor. Pastoriks oli ta ka Kanadas "Saare" suurlaagris 1958 ja maailma-laagris 1962. Eesti skaudid Pagu-luse sekretäri ülesannete täitjana 1953-1955 a. teostas keskuse reorganiseerimise põhikirja muutmise läbi Eesti Skautide Liiduks, koon-dades skautmaleva selle juurde.

Skm. Koppermani etepanekul anneti 1972.a. Eesti Skautide Liidu poolt teenetemärk Põhjatäht I tunduvalte vabaduse esit langenu Eesti skaudile. Õheaegselt eesti skautlusega on ta liikmeks olnud aktiivseina Chendrikkide skautide organisatsioon 1952 aastast mitmel vastutaval kohal. Praegust on ta Allentowni USA skautide edutamise (advancement) komitee esimehena ja tegev ühtlasi Eesti Skautide Liidu Esinduskogu liikmena.

Armas aatekaaslane, andku Sulle ja Su perle Kõigevägevam veel aastaid rohkesti, et võiksid püsida eeskujuna ja "elava leksikonina" meie ühises suures noortejuhtide ja sõprade ringis.

H. MICHELSON

Valter Kopperman

Leinateated

Tacomasi, Washingtoni osariigi USA-s suri 7. jaanuaril Karl Kuning, sünd. 8. detsembril 1901 Sänges.

Burbankis, Kalifornias, suri 4. jaanuaril Helene Kroeger, n-ka Rütümann, sünd. 22. augustil 1892 Rapias.

New Yorgis leiti surmalt 14. jaanuaril oma korteris Tiina Sitska, tuntud ajaaloolase ja pedagoogi tütar. Ta oli maha jätnud kirja.

Õnnetus Oregonis

NEW YORK (VES) — Raske liiklusõnnetus juhtus 23. nov. Jaan ja Leida Villoga Oregonis. Olles teel, et külastada Aleksander Kleini, kes elab Posseris, Ida-Washingtonis, Villoge auto sõitis kokku noorte poolt juhtiva sõduantoga ja purunes täielikult.

Leida Villo sai raskeid sisemisi ja näoigastusi. Ta oli ravimisel Yakima haiglas ja hiljem Portlandis. Haiglast kodusse ravile pääses alles pärast uutaaastat. Jaan Villo pääses kergemini ja oli pärast esimese arstiabi saamist võimaline koju tulema. Õnnetus juhtus Kleini kodu läheduses.

Mõni päev hiljem, 26. nov. hommikul juhtus liiklusõnnetus ins. Leitmar Keskküla. Sõites tööle mootorrattaga ta põrkas kokku koolibussiga. L. Keskküla oli haiglas lühemat aega seljavigastusega. Ins. Keskküla on Portlandi Eesti Seltis esimees.

J. Aab 70-a.

Los Angeles USA-s tähistab 13. veebruaril oma 70-aastat sünnipäeva Norrköpingist sinna 1906 välja rännanud John Aab.

Aab oli iseseisvas Eestis autotanki oli iseseisvas Eestis autotööstuse vanemseersandi auastmesse. Visa edasiõppidikkusega lõpetas ta Tallinna kolledži.

Eesti rahvale saatusraskete aegade tulles näeme teda Eesti omakaitse rühmatulemana, siis Tallinn-Harju kriminaalpolitsei assistendina ja mõni aeg hiljem vabatahtlikuna kpt. Reili Eesti lennusalgas.

1944 a. sügisel tal õnnetust koos abikaasa ja lastega pääses Rootsi, kus ta töötas A/S Good-Yeari juures toodangu kontrollinspektoriina Norrköpingis.

Los Angelesis kui Läänerannikus uures eestlaste keskuses ta on olnud pikki aastaid väsimatus ja tulemusrikkas töös nii kirikul kui ka rahvuslikul alal.

Ta on olnud Los Angelesi Peetri koguduse ja ka Võitlejate ühingu esimeheks. Kui 1964. õp. Aarik läks Austraaliasse töötas ta koguduse ühendamiseks Los Angelese luteri kogudusega, kus õpetajaks on R. Negro. Ta on praegu selle koguduse nõukogu liige. Pensionile minnes 1969 tõmbus juubilar aktiivsemast seltskondlikust elust tagasi.

A.K.

Masendav pilt Kuuba vanglas

KITSHENER — Kommunistliku Kuuba vanglast pääsenud kanadalane Ronald Lippert, kelle Castro vallustus mõistis 30 aastaks vangli, süüdistas teda relvade smugeldamises Kuubale, vabanes äsja amnestia tõttu pärast kümneaastast vanglust ning annab Kanada ajakirjandusele masendava pildi Kuuba vanglate olukordest ja suareriigil valitsevast punasest terrorist.

40-aastane Lippert mainib, et vangilvurid peksid teda sageli ning üks neist torkas püssitäägiga läbi ta käevärre.

Tõtt vanglates koosnes sageli ainult vedelast supist ja kord leidis ta supist isegi surmud roti.

Lippert kinnitab, et vangid olid vaatamata halvale kohtlemisele siiski õnneseened, kuna need, kes said halvema õnne osalisteks, lasti maha.

Aastal 1965 õnnestus Lippertil saata Kanada saadikule Kuuba kirja, milles ta kirjutas, et need puuvilljad, mida Kanada ostab Kuuba vanglaandadest on läbi müstutud vangide verega ja palus Kanada vallust välja astuda Kuuba poliitiliste vangide kaitses. See kiri jäi aga täielikult tagajärjeta.

Jüri Poska in memoriam

Jüri Poska Göteborgis kirikute konverentsil.

Õil vastu 12. jaanuari suri ootamatult preester Jüri Poska oma parimas töoes.

Teda jäid leinama abikaasa, lapsed, lapselapsed, sõbrad, eesti Chippilaste Selts ja Eesti Ap. Õigeusu Kirik, kes pani suri lootusi tema peale, kuna ta kogu aja oli telegenud enda edasiarendamise-ga. Oma andekuse tõttu valdas J. Poska palju võõrkeeli: rootsi, inglise, prantsuse, saksa- ja vene keelt ning oli hea ladinakeele tundja. Lõpetanud Tartu ülikooli õigusteaduskonna kum laude, tegi ta Rootsis ümber rootsi õigusteaduskonna eksamid.

Olles sündinud eesti rahuapostli Jaan Poska noorema pojana 8. jaan. 1919 Helsingis, päris ta oma isalt, kes oli preestriametis kandidaat ja hiljem edasi õppis juristikus, huvi nii õigusteaduse kui ka ortodokskirikku vastu. Kaas tema isia venda oli preestrid.

Kadumu ühendades mõlemad oma huvialasid õpingute jätkamisega kirikuõiguse alal Paavstlikus Inti-tuudis Roomas. Olles Eesti Ap. Õigeusu Sinodi liige ja abiesimees, ülenidas Anameia piiskop Jakob tema 1963 kiriku protonotari selusse. J. Poska pühitseti preestriks Saksamaal Münchenis Ukraina ortodokskirikku poolt 1971. Tullis tagasi Saksamaal Göteborgi, välti ta siin algselt kirikute üldpäevadel ühe sektsiooni juhtajaks, millest tööst võisid osa ka kaks piiskoppi ja kaks professorit.

Jüri Poska oli Göteborgis tegev kohaliku ortodokskoguduse abipreestrina, kuna praost N. Raag vanuse ja haiguse tõttu vajas abistamist.

Kadumu jõudis oma mitmesuguste huvide kõrval väljaandma ka mitmeid raamatuid mitmes keeles, nagu "Pro Baltica" (Stockholmis 1965), mis käsitles ajaloolisi ja juuridilisi probleeme Baltikumi kohta, "Piiskop Platoni martõõrüm" (inglise keeles), "Peapiskop Nat-tan Söderblomi mälestuseks peetud kõne Uppsala toomkirikus" (1966) jne.

Kiriku alal oli ta agar organisaator, luues kontakte laiali paistatud Eesti Ap. Õigeusu kogudustega. Ta käis mitmel korral Ameerikas, võttes kontakte USA ja Kanada ortodokskogudustega.

Eesti ortodokskogudusele Göteborgis kulka kogu Eesti ortodokskirikule on tema varjane lahku-mine suureks kaotuseks. Pühapäeval 20. jaanuaril peeti Göteborgis koguduses praost N. Raagi poolt tema mälestusjumalateenistus.

Preester Jüri Poska maetakse 1. veebruaril Stockholmis Metsakalmistul Upständelise kabeils kelli 13. Puhka rahus hoolas töomes!

P. AINSAAR

Göteborgi koguduse nõukogu esimees.

Baltimore Eesti Päevad otsivad omaenda "nägu"

BALTIMORE (EPL) — Baltimores Eesti Majas toimus üks seni suuremaid kohaliku ESTO 76 komitee koosolekuid, millest võttis osa 21 erialade korraldajat ja kaastöölisi. Ligi neli tundi kestnud läbirääkimiste jooksul leiti, et ettevalmistused on kulgenud sujuvalt.

ÜEP II esimees Kaljo Popp andis ülevaate seni tehtud tööst, rõhutas, et ruumid nii üritusteks kui ka hotellides on reserveeritud, raamkava 5.–11. juulini 1976 võtmas kindlalt kindlalt kuju ning kontaktid võetud kõikide eestlastega välismaal. ESTO 76 pea-aktiivideks Baltimore koosnevad laulupidu ja valguspidu, mille korraldajaks on Dr. Taavo Virkhaus, Evelyn Koop (naisvõime) ja Thomas Metsala (rahvatants). Nende kahe ürituse formaatid võtab arvatavasti nüüd — varem reides Toronto ESTO 72-ga — kuni Baltimore osale ühelt sihtselt eesti kultuuri tutvustamine ka laiemale Ühendriikide publikule.

Viimast aitab kaasa Baltimore linnavalitsus, võttes oma õlgadele ingliskeelse reklaami ajakirjanduses ja TV-s, samuti pilettide eelmüügi Marylandi osariigi ulatuses.

Baltimore linna poolt trükitakse võldid mille ühel poolel on informatsiooni osariigi vaatamisväärsuste kohta ja teisel poolel ÜEP II tekst.

Peale laulupäeva ja valguspeo on ESTO 76 kavas ekskursioonid USA vaatamisväärsuste juurde (Valge Maja, Gettysburg, jne.), teatritendused, sümfoniakontsert ja solistide kontserdid, noortepäev (laevaõitidega Chesapeake lahe rannadesse, Miss Esto 76 valimise, noortepäev ja Pop-kontserdiga), spordipäev, kirjanoduslik pärastlõuna (eesti tipp-autorite osavõtu üle maailma), lasteteater, rahvapidu, vabandusõudluse rongkäik läbi südalinna ja põhipäeval suur kirjukontsert.

Üheks tähtsamaks päevakorrapunktiks ESTO 76 koosolekul "Mõttekõlle", mis toimub eelmisel suvel Kanadas toimunud eelmise ja järgmise Ülemaailmsete Eesti Päevade juhtkondade vahel aset leidnud kokkutekku eskuju. Esialgne ettepanek 18. mail suhtes ei sobinud Kanada eestlastele, kuna sel päeval toimub Toronto Noortekongress.

Vastuettepanek lihavõtte pühade ajaks satuks aga konflikti New Yorgis toimuvate Kultuuripäevadega, mis toob kokku kogu eestlaste noorema generatsiooni idakaldal. Seetõttu jõudis koosolek peale pikema arutluse otsusele, et "Mõttekõlle" toimub 25.–26. mail pikal nädalalõpul (Memorial Day) Baltimore.

Seega loodetakse tuua kohale suuremal hulgal eriti me nooremata generatsiooni USA-st, kuigi Kanada esindajatele pole see ideaalne (ainult kahepäevane nädatalõpp).

Eelmise aasta eskuju jaguneb "Mõttekõlle" töögruppidesse — näiteks: eeskava, reklaam, majandus, jne. Iga grupp teeb oma arutlustest protokollid, mis kogu paljundatakse, nii et iga osavõtjal on võimalus kõigi gruppide aruandedi koju kaasa võtta. Alg- ja lõpparuanded peetakse ühiselt. Kavas on põhjalik sissisõit läbi kõigi ruumide ja kohtade, kus toimuvad ESTO 76 peatendused, et kõiki erialade koordineatorid ja kavandajad saaksid täpse pildi neile avanevatest võimalustest.

Kuna paljude ESTO 76 erialade üldkorraldajad asuvad laialt üle Põhja-Ameerika mandri (Rochester, Toronto, Connecticut, New York, Lakewood, nje.), otsustas

koosolek luua ka kohapealsete sidemeeste võrgu. Kohapealse sidemeeste ülesandeks on puht administratiivsed probleemid ruumide suuruse, mahutavuse, heistsüsteemi, jne. kindlakstege misel ja kontakti pidamine eriala juhiga.

Kohal algatavad küsimuste all too Kaljo Popp esile, et viimasel koosolekul Kanadas avaldas Kooride Keskuse esindaja rahulolematust laulupäeva reedele asetamise suhtes, põhjendades, et osa lauljaid jõuaks alles laupäevaks kohale. Pärast rohkeid sõnavõtte ja läbirääkimisi otsustas ESTO 76 koosolek jätta laulupäeva siiski reede, 9. juuli peale, põhjendades seda järgnevalt:

1) kõikide suurürituste kuhjumine ühele päevale lõikaks ära majandusliku toetuse ameerika ühiskonnalt.

2) arvesse võttes juulikuist Põhja-Ameerika kliimat (ka Toronto meenutades) oleks ülepingutat peale rahvarivaigvaid rongkäiku edasi marssida laulupäele.

3) ESTO 76 on kavandatud kogu nädalat täitva kvaliteet-ettekanne sarjana, pakudes iga päeval erinevaid programme ja võimaldades ühekoormusteta osavõtu publikule nii välis-eestlaste asukohamaadest kui ka kohaliku ameerika olenikkonna hulgast.

Koosolek lõpetati lootuses, et eestlaskond üle maailma suhtuks arusaavalt fakte, et Baltimore ÜEP II oma uute ja erinevate olukordade tõttu ei saa ega püüagi olla Toronto ÜEP I täpse peegeldus, vaid püüab omal viisil anda oma parima ühiste eesti huvide nimel. See ülemaailmselt eestlaste ühendajad ja kokkutõu leek, mis süttis Toronto 1972 südasuvel ei lohi kustuda! Peame tulema kokku ühik ja jälle — üle maade ja merede. Ülemaailmsed Eesti Päevad peavad kujunema traditsiooniks, mis meid ühendab päevani, mil Eesti on jälle vaba. (EPL/SK)

Mees: Energiahulk, mida sa minu vastu tarvitad, tõstaks mõistlikumal rakendamisel korteritemperatuuri otse troopiliseks ja mõlemad kraanid annaksid seitse päeva nädalas tuluksa vett.

Auhinnatööde teemad üliõpilastele 1974

Eesti Teaduslik Selts Rootsis on kindlaks määranud auhinnatööde teemad üliõpilastele aastaks 1974. Seejuures märgib ETSR, et püütakse leida võimalusi tööd premeerimiseks, mis on kirjutatud eestiainelistel teemadel eesti üliõpilaste poolt ülikooli juures, kuigi nende tööd teemad pole olnud välja kuulutatud. Alljärgnevalt toome ära tänavused teemad, kirjutamistingimused ja muud juhisid.

1. Balti riikide, esioones Eesti, ja Rootsi poliitiliste suhete kujunemine kahe maailmasõja vahel. Eesti Rahvusfondi auhind kr. 600:–. Autor võib kokkuleppel juhendada piirata teemad.
2. Eesti noored ja eesti kirjavarad. Eesti Abi Keskuse, Eesti Komitee ja Eesti Kultuuri Koondise ühine auhind kr. 1500:–.
3. Eesti rahvusgrupp kolmkümmend aastat Rootsis. Rootsi Eestlaste Esinduse auhind kr. 750:–. Töö võib kuuluda ajaloo, sotsioloogia või majandusteaduse valdkonda.
4. Gustav II Adolphi läänistused Liivimaa kubermangus 1617–1632. Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis, EÜS Põhjala Rootsi Koondise ja EÜS Veljesto ühine auhind kr. 600:–.
5. Lydia Koidula rahvuspoliitilised vaated. Eesti Naistööliste Seltsi Rootsi Koondise ja Korp. Filiae Patriae Koondise Rootsis ühine auhind kr. 800:–.
6. Ülevaade Eduard Ole loomingust. Eesti Üliõpilaste Seltsi Rootsi Koonduste, Aadu Lütisi ja Olaf Kibe ühine auhind kr. 2000:–.
7. Konstantin Päts ja Johan Laidoner Eesti riigi ehitajatenä. Auhinna suurus on kr. 3500:– ja see on välja pandud isiku poolt, kes ei soovi, et ta nimi avalikkusele teataks.

KIRJUTAMISTINGIMUSED

1. Üdiselt võivad auhinnatööde kirjutamisest osa võtta kõik eesti üliõpilased, olenemata sellest, kas nad õpinguid praegu jätkavad või mitte. Teemadel "Balti riikide, esioones Eesti ja Rootsi poliitiliste suhete kujunemine kahe maailmasõja vahel" ja "Konstantin Päts ja Johan Laidoner Eesti riigi ehitajatenä" võivad kirjutada ka üliõpilasi juba lõpetanud isikud ja teemal "Ülevaade Eduard

Ole loomingust" ka ülikooli paguluses lõpetanud isikud. eesti Teadusliku Seltsi Rootsis juhatus püüab ka leida võimalusi tööd premeerimiseks, mis on kirjutatud eestiainelistel teemadel eesti üliõpilaste poolt ülikooli juures, kuigi nende tööd teemad pole olnud välja kuulutatud.

3. Tööde esitamise tähtpäevaks on 1. november 1974.

4. Esitatud tööd auhindamiseks tulemusel avaldatakse Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli aastapäeva aktusel 1. detsembril paika 1974.

Lähemaid andmeid teemade, allikate jm. kohta teemad nr. 2, 4, 5, 6 ja 7 suhtes võib saada Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis juhatuselt (astuda ühendusse kas otseselt või kirjutades Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis juhatusel aadressil) järgmiselt: teema nr. 2 — fil.kand. Aarand Roos, teema nr. 4 — fil.lic. Jakob Koid, teema nr. 5 ja 7 — professor Evald Blumfeldt, teema nr. 6 — professor Armin Tuulse.

Teema nr. 1 juhendaja suhtes tuleb pöörduda Eesti Rahvusfondi juhatusesse (aadress: Wallingatan 34, 111 24 Stockholm) ja teema nr. 3 juhendaja suhtes Rootsi Eestlaste Esinduse juhatusesse (aadress: Sandhamngatan 1, 115 40 Stockholm).

Selleks, et auhinnatööde kirjutamine annaks paremaid tulemusi, on väga soovitatav, et autorid kasutaks neile antud võimalust konsulteerida juhendajaid.

Kutsuti N. Liitu võistlema

Göteborgi eestlased tästeportlane Enno Mägi (33) on saanud kutse osavõtuks "Sõpruse aainu" võistlusest N. Liidus 15. märtsil. Kunaagi varem pole rootslasid esinenud mainitud tästevõistlustel, kuhu Nüüd tinsa "rootslasena" pääseb E. Mägi.

Temast on küll nimekamad end. maailmarekordi omanikud H. Bettembourg ja B. Johansson, kuid ilmselt on tähele pandud esimese stabiilsel vormi: kahe viimase aasta jooksul 10 uut Rootsi ja 2 Põhjala rekordid. Mägi loodab jõuda jätkuvat ka Rootsi meistrivõistlusteks, mis toimuvad kahe nädalal hiljem. Reisisaakslaseks N. Liitu saab ta Rootsi peatreeneri, eestirootslase Sven Borrmanni.

Eestlane USA-kohtunik

WASHINGTON (VES) — Mereväeinstruimendi pikemat aega juriskonsulidina töötanud advokaat Dr. Väino J. Riismandel nimetatud hiljuti haluskohtunikuks kaitseministeriumi juures asuvasse erialadoktori, mille pädevusse kuulub riiklikest hankelepingut täusetavate nõuete ja valduste otsustamine. Määratust toimetast ühiselt nelja ministri (kaitses, sõja-, mereväe- ja õhuväe-) ministri abid, kuna mainitud kohus kuulab ja otsustab kõigi nende ministriametite pädevusse kuuluvad valdusajad. V. Riismandel alustas tööd kohtunikuna detsembril algul.

V. Riismandel on olnud juristina riigiteenistuses üle 20 aasta. Ta alustas Kongressi Raamatukogus välismaise õiguse eksperdinna ja pärast ameerika õigusteadusliku õpingute lõpetamist ja advokaadiksamine sooritamist siirdus 1968.a. mereväeinstruimendi teenistuses juriskonsulidina riiklike hankelepingute alal. Mitu korda edutuna oli ta seel viimati lüridilise osakonna abijuhatajaks laevaehtluse alal (Naval Ship System Command).

Ameerika advokatuuri kuulub Väino Riismandel 1966.a. saadik, omades praktiseerimisõiguse District of Columbias's ja USA Ülekohtu ees. Ameerika õiguse alased õpingud sooritas ta George Washingtoni ülikooli õigusteadu-

skonnas, omades seal kaks õigus-teaduse agistrikraadi.

Oma ürituslik karjääri alustas ta Eestis, olles lõpetanud Tartu ülikooli õigusteaduskonna cum laude 1942.a. ja jäädess edasi ülikooli juurde teadusliku edasiõppijana ja stipendiaadina. Omandas seal õigusteaduse magistrakraadi ja oli vanemaks assistendiks finantsõiguse alal. Ta omab ka doktori kraadi finantsõiguste alal Jena ülikoolist.

Dr. jur. Väino Riismandel

Eestlaste sõber lahkus SDS juurest

Fil.lic. Jean Braconier, Sydsvenska Dagbladeti kultuuriosakonna juhataja ja endine riigipäevallige, läks 1. jaanuarist pensiooni. Braconier on oma poliitilises ja ajakirjanuduslikus tegevuses olnud truult Balti rahvaste ja eriti eestlaste sõber.

Braconier töötas 1938-ndast aastast peale poliitilises kaastöölisena Sydsvenska Dagbladeti toimetuses, kultuuriosakonna juhatajaks määrati ta a. 1963. Riigipäeval kuulus ta hõgerni koosoleku, lahkudes riigipäevast 1964.

Tema sulest ilmus hulk, pea eranditult huvitavaid poliitilisi kultuurilisi artikleid "Sydsvenska" veergudel, mis tõendasid nii autori suuri teadmisi meie ja aja mineviku poliitilises elust kui ka selget arusaamist meie eepohhi keerulistest poliitilistest probleemidest oskusega neid ülevaltlikult ja objektiivselt lugeajale serveerida.

Muide tundis ta hästi Baltikumis probleeme ja neid raskeld olukordi, mis enamlaste okupatsioon eesti ja teiste balti rahvaste kaasa tõi. Ta selgitas neid nii mitmeksi töös ja toetas baltisõbralike artikleid ilmutis "Sydsvenskan", mis alati polnud kerge mõne roosavõtu kolleegi vaadete pärast. Jääb ainult loota, et ta edaspidi hea tervise juures saab senises vaimus rootsi ajakirjanduses edasi töötada ja et tema poeg, kes juba üle aasta on sama lehe toimetuses, jätkab tööd isa vaimus.

OSKAR ANGELUS

Sydsvenska Sjukgymnaastiknstituti lõpetas leht, sjukgymnasituna fil. kand. Tiit Valdes.

Kohaliku elu

STOCKHOLM

JR 200 Sü

Korraline üldkoosolek peetakse laupäeval, 9. veebr. kl. 13 Eesti Majas, Walling, 34. Pärast koosolekut samas kl. 18 traditsiooniline koosviibimine, millega tähistatakse JR 200 asutamise 30. aastapäeva. Kõik endised kaasvõitlejad ja nende külalised teretulnud. Päevakohase ettekande peab kapten Talpak. Osavõtmaks isikult 45.-. Osa võtta soovijali registreerijemal 6. veebr. I. Ussisoole tel. 0758/368 72 või juhatuse liikmele.

Seoses aastapäevaga on samal päeval korraldatud Eesti Majas näitus "Soomepoistel ja soomepoistel". Näitus avatakse kl. 12 ja korraldajaks on soomepoiste ajaloorganisatsioon.

GÖTEBORG

Narva Spordiklubi pidu

Laupäeval, 9. veebr. algusega kl. 19 korraldab Narva Spordiklubi kevadhooaja esimese peo. Et koolilastele pakuda vaheldust, toimub pidu seekord Odinsundi peosaalis, Carlbergsgatan 10, Orgrvete vana kiriku taga.

Pidule sissepääs nagu varemgi 10.-. Pääsmetel loositakse välja kolm üllatusvõitu.

Piduühtl on võimalik tantsida moodsa diskoteekmuusika saatel. Narva Spordiklubi ütleb kõigile teretulemast.

GÖTEBORG

Naisringi peakoosolek

Göteborgi Eesti Seltsi Naisringi peakoosolek teatakse pühapäeval, 3. veebruaril kell 15 Seltsi ruumides, Eesti Majas.

Päevakordi: 1) avamine ja rakendus, 2) 1973 aruanne, 3) tegevuskava ja 1974 eelarve, 4) valimised, 5) läbirääkimised.

LUND

Diskussioon filmi ümber

Pühapäeval, 10. veebr. kl. 15 täpselt korraldab liberaalne erakond eestikeelse värvusfilmi "Viimne reliikvia" näitamise Sparta filmiruumis Lundis. Pärast võimaldatud diskussioon selle ümber. Kõik eestlased teretulnud.

UPPSALA

Pensionäride kokkutulekud

Uppsala eesti pensionäride ühingu kokkutulekud Uppsala Eesti Kodu ruumes, Geijersg. 12 leiavad aset: 5. veebr. muusikaline pärastõuna, 12. veebr. Gustav Puu ettekanne "Mõtteid E. Vabariigi 56. aastapäevaks", 19. veebr. muusikaline pärastõuna. Kokkutulekute algus on kl. 15. Teretulemast!

ÖREBRO

Vabariigi aastapäev

Eesti Vabariigi aastapäeva tähistatakse Örebro Eesti Seltsi ja OEEL Koguduse ühisel korraldusel toimuva kontsertjumalateenistusega Olaus Petri kirikus pühapäeval, 24. veebr. kl. 13.30. Teenib praost Koolmeister, orell Priit Ardna, solist Koidu Ventser.

Pärast jumalateenistust ühine kohvilaud Olaus Petri Koguduse majas. Osa võtta soovijaid palutakse ette teatada seltsi juhatuse liikmele telefonidel 18 78 26, 18 69 83 ja 13 13 58.

Ameerikast

Välisminister Henry Kissinger teatas Nobeli rahuauhinna komiteele Oslos, et ta loovutab temale määratud rahuauhinna summa, 57 500 dollarit, Vietnamis sõjas langenud ameerika sõdurite lastele õppendipendiumiteks.

Peapiiskopi matused

Algus lk 1

Leinajad, peapiiskopi lesk tütre, kolme poja ja nende perekondadega, istusid paremal, kuna vassakule, nende vastu olid paigutatud kogunenud vaimuliku eesotsas end. Stockholmipiiskopi Helge Ljungbergiga, kes esindas riigikirikut. Rootsi vaimulikest oli kohal veel Jaakobi peaõpetaja Fridblom, välskirikuteel vest prantsuse reformeeritud kiriku delegaat, kirikuõpetaja ja professor E. Hoffman ning läti naaberkiriku esindaja praost Janis Terins. Eesti ap. õigeusu kirikut esindas matusel praost Arbo Nael.

Eestlastel vaimulikest on ülemhingeekarjasega jumalaga tulnud jätma assessor praost Jakob Auver, praost Richard Koolmeister ja õpetajad Elmar Tõidsepp, Arthur Kõdar, Adolf Kaarme ja Eduard Kägi, kes võtsid jumalagajätust osa kiristu ümber piiblitäitade lugemise. Vaimulikest oli kirikus veel Karl Laante.

Leinatilutise ofitsiant, peapiiskop Konrad Veem mustvalges piiskoplikus leinatüdis, alustas leinatüdisest algari ees koos konsistoriumi vanima assessori Jakob Auveriga ja Rootsi praostkonna praosti Richard Koolmeisteriga. Koorilt kostus pühalik Mozarti "Ave verum corpus". EEELK Stockholmipiiskopliku koguduse segakoori laulduna Jüri Raidi juhatusel ning Harri Kiiskiga organistil kohal. Seejärele kogudus laulis vana matusekoraali "Jumal, Sul' ligemal".

Peapiiskop Konrad Veemi matusekõne tugines Timoteuse teisele kirjale, mis kõneleb elujooksust. Ta konstateeris, et Johannes Oskar Lauri on samuti kui pühakirjaks öeldakse, head võitlust võidelnud oma rahva, oma maa ja kiriku eest. Tema viimseks sooviks oli kogunemine armastuse vaimus ja tema viimsete soovide kohaselt on ka matusestatutus vormitud. Peapiiskop rõhutas, et eestlased praegu oma rahvusliku identisuse säilitamiseks ning

oma maa ja rahva vabaduse eest.

Mõnikord aga kipub võitlus kujunema otstarbeks, kus vahet ei tehta omade ja vaenlaste vahel ja võideldakse ka venna vastu. Kadunud olid aga tema sihid selged ja usk tugev, ta võitles õiglasi ja head võitlust oma elujooksul kuni viimseni.

Lektisioone luges praost Jakob Auver ning seejärele kogunesid kõik protestantlikud vaimulikud kiristu ümber, et traditsiooni kohaselt lugeda oma piiblitäitade. Algus rootsi piiskop Ljungberg ja lõpetas peapiiskop Konrad Veem, vahepeal kõlasid tsitaadid peale eesti keele ka läti, rootsi ja prantsuse keeltes.

Järgneva tegeliku matuseakti pidajaks on peapiiskop Konrad Veem, kes luges vanad matusesõnad: "Mullast oled sa võetud, mullaks pead sa saama..." Rituaal, mis lõpeb kolme peotäie mulla asetamisega kiristule sümboliseks. Johannes Oskar Lauri oli sellega viimsele puhkusele saadetud.

Matusesõnadele järgnes paive, mida pidas kadunud kanaanegne lähem kaastõuline kirikuvalitsuses praost Richard Koolmeister. Peapiiskop lõpetas Meie Isa palvega ning õnnistamisega. "Tähtede taga, kord koidab Sull' taevast", on lõpukoraaliks.

Koorilt kostub veel pühalik A. Topmani "Requiem aeternam" ja siis algavad järelehüüded.

Esimesena tuleb kiristu taha Eesti üliõpilaste seltsi esimees Lembit Kriisa, kes seltsi traditsioonide kohaselt kannab ette kadunu lühikesse eluloo. Johannes Oskar Lauril on seljataga suur elutöö nii eesti rahva õnne kui kannatuste aegadel. Ta oli tüsine rahvaalgustaja, ärataja ja õpetaja, lõpetab Lembit Kriisa, üks parimatest Eesti Üliõpilaste Seltsi poegadest.

Konsistoriumi ja Uppsala koguduse viimase austuse toob assessor praost Jakob Auver,

vanimaid tegevaid õpetajaid. Kadunu tegi kõik eesti kiriku tuleviku heaks, eriti sädemelehedane oli talte rahvakiriku idee, ütleb sõnavõtja.

Heakarjasliiku juhtimise eest tänab Rootsi praostkonna praost Richard Koolmeister, kes tuletas meelde, et ka kadunu kirikujuhi kodu oli alati avatud kirikurahvale.

Läti kiriku nimel võtab sõna Läti peapiiskop esindaja praost Janis Terins, avaldades kaastunnet eesti kirikule läti kiriku poolt. Tuletades meelde, et Tema oli Johannes Oskar Lauriga koos Tartu liikloki usuteaduskonnas õppimas, ütleb Janis Terins, et see kriipsutab alla kuivõrd samal ajal olemas naaberkirikud ajalooliselt on seisnud. Terins lõpetab sõnavõtu eestikeelse piiblitäitadega.

Eesti Komitee esimees Artur Reintamm ütleb järelehüüdes peapiiskop Laurile kui kanaanegne komitee esimehele ja juhib. Johannes Oskar Lauri tuli juhatusele 1947, valiti esimeheks ja pärast peapiiskopiks valimist auhikmeks.

Rootsi riigikiriku nimel ütles Johannes Oskar Laurile lahkumissõnu piiskop Helge Ljungberg. "Ta tuli austamisväärseil toime tema õlgadele langenud erakordselt raske ülesandega", rõhutas kõneleja. J. Kõpu nimelise mälestuskapitali ja Rootsi-Eesti õppe- ja teadusfondi esindaja dotsent Theodor Kinnapas märkis, et kadunule kui vanale koolimehele ja gümnaasiumidirektorile olid üle lõpuni eriti lähedased ka noorte- ja koolikõnnimused.

Eesti ortodokskirikule viimse lugupidamise väljendajaks kiristu juures oli praost Arbo Nael: "Johannes Oskar Lauri ei olnud mitte ainult oma kiriku, vaid ka kogu eesti rahva ja Jumalateenistuses".

Kadunu kanaanegne isiklik sõber prof. Reinhold Kleitman ütles tänuisunu kadunule pika ja viljakanda töö eest Eesti Abi esimehena, milline abistas Saksamaal eestlasi Rootsi.

Viimasena võttis sõna Rootsi Eestlaste Esinduse ja ülemmaalse Eesti Kesknõukogu nimel Leo Karupää. Johannes Oskar Lauri oli eestluse keskseks kujuks ja sellisena leinab teda kogu eestlaskond vabas maailmas.

Leo Karupää, ise otepäälane ja Lauri Otepää koguduse liige ning tema kasvandik linna gümnaasiumis, lisas ka otepäälaste tunnustuse ja tänu selle aja eest, mil kadunu kirikuõpetajana, koolidirektorina, organisatsioonide tegelasena ja tegeliku põlumehena aitas kaasa kihelkonna heakäekäigule samast kriklast, kus kord esimene sinimustvalge rahvuslik ühinnasti. Ta oli aktiivne ja armastatud õpetaja, kes kunagi oma lahet peale ei surunud, rõhutas Leo Karupää.

Koorilt kõlas nüüd Tõrnpu kurbiik "Troost" matuse finaalinna. Eesti Üliõpilaste Seltsi liipuga ees kantakse peapiiskop Johannes Oskar Lauri kirist püsti tõusnud leinava rahva vahel läbi matuseautole, et teda viia viimsele puhkepaigale Stockholmis Metsakalmistu. Bussid ja autod viisid kaasa kirikulised.

Metsakalmistul toimus kiristu muldasängitamine, kusjuures peapiiskop Konrad Veem luges palve, lauldi koraali ja kadunu akadeemilised kaasvõitlejad EÜS-ist hana veerel laulid lahkimislaulu "On vendadest, meil lahkund üks siit ilmast..."

Leinateated

Torontos suri 30. detsembril Emmilie Höbe, n-na Laine, sünd. 30. detsembril 1903 Mustjalas, Saaremaal.

Montrealis suri 28. detsembril Armas Onton, sünd. 22. mail 1920 Jõhvis.

Meie armast end. esinaist

Alma Laretei'd

mälestab kurbuses

EESTI NAIKLUBI
STOCKHOLMIS

Head sõpra

Kaarel Saage't

Surn. 26.1.1974 Kanadas
leinab

BORIS HOLM
abikaasaga

Unustamata venda, kallist
onu

Jüri Poska't

mälestab valusast leinas

TATIANA LAAMAN
perekonnaga

Meie soe ja siiras tänu kõigile,
kes minu armsa abikaasa,
minu isa, äia ja vanaisa

Gustav
Tomander'i

surma puhul meile kaastunnet
avaldasid, matusestatusest ja
muldasängitamiseest osa võt-
sid ja tema mälestust austasid
järelehüüetega, pargadega ja
lilledega. Eriiline tänu õpetaja
F. Kellole, härra E. Lillestele
ja paljudele organisatsioonidele
ning nende esindajatele.

MARIA TOMANDER

ENDLA POKA-TOMANDER
perekonnaga

Prantsuse külaline eesti kunstigaleriis

Laupäeval, 2. veebruaril kell 13-16 avatakse Väis-Eesti galeriis Lilla Nygatan 8, Stockholmis Vana-linnas, Georges Lambert'i värvilise graafika näitus, mis jääb avatuks kuni 22. veebruarini, äripäeviti 10-17, laupäeviti 10-14.

Georges Lambert on sündinud Pariisis 1919. Juba poisi-ees tundis ta huvi mitmesuguste kunstilaste vastu, oli koolis osav joonistaja ja uuris muuseumides suurte meistrite töid.

Vileltaastastena sai temast suure Louis Jouve't õpilane näitekunsti alal ja järgmisel aastal tantsis ta baletti Jean Weid't truppi.

Georges Lambert' elus kujunes siiski määravaks kujutatav kunst suurte eeskujude Jean Cocteau ja Picasso vaimus.

Siis tuli sõda. Kuid ka mobiliseeritud sõdurina viisandas ta lahinguväljadel steene kunsti demobiliseerimiseks 1942. Pärast lühemat pealtust Rivieral saabus ta tagasi okupeeritud Pariisi, võideldes kaasa linna vabastamisel 1944, mille järel jätkas kunstipingitud milite meistri juures (Academie de la Grande-Chaumiere).

Varsti oli ta kõnne väljapanekuks sügislangis ning 1948 toimus ta separaatnäitus Los Angelesis. Sellele on järgnenud väljapanekud palikades nagu New York, Nizza, Bremen, New Orleans, Stockholm, Genf, Nizza, korduvalt Pariisis, Stuttgart, Helsingi, Kopenhaagen, Lyon, Utrecht, Cincinnati, Johan-

nesburg, Luksemburg, et nimetada mõnda.

Üksiknäitused Euroopas, Ameerikas, Ameerikas, Aafrikas on kaasa toonud rea auhindu ja medaleid, kusjuures tema töid on omandanud suur arv muuseumi ja erakogusid paljudes maades.

Georges Lambert on Rootsis esinenud näitustega Stockholmis ja Landskronas 1970. Tutvus selle huvitava kunstniku värvilikka loominguga, millele ennustatakse suurt tulevikuväärtust, on seega jälle võimalik V-E galeriis.

Irma Valdre

65-aastane

Doktor Irma Valdre Stockholm-Brommas tähistas 23. jaanuaril oma 65-aastast sünnipäeva.

Ph. Selli

65-aastane

Veterinaararst Philipp Selli Es-kilstonas tähistas 29. jaanuaril oma 65-aastast sünnipäeva.

Tallinnas suri 23. detsembril Liisa Proos, n-na Tuju, sünd. 7. jaanuaril 1888 Hilmemaal. Kadunu oli arsti ja baptistide juhi dr. Artur Proost ema.

Leinateated

Jolietis, Illinoisi osariigis USA-s suri 18. jaanuaril dr. Aleksander Vastalu, sünd. 2. veebruaril 1898 Pala vallas Tartumaal.

New Yorgis sai 18. jaanuaril liiklusõnnetuses surma Harmo Martin-Hannura, sünd. 12. septembril 1946.

New Hampshire USA-s suri 16. jaanuaril Heeli Lind, sünd. 31. jaanuaril 1905 Tormas.

Munsteris, Indianapolisi osariigis, suri 10. jaanuaril Linda Adeole Kuik, sünd. 10. märtsil 1892 Elva vallas.

Kodumaal surnud kallist
Anna Eerik'ut

Sünd. 28.11.1885 Kirblas
Surn. 23.1.1974 Asukülas

mälestavad sügavas leinas

POEG
abikaasaga
POJATÜTAR
perekonnaga
SUGULASED
kodu- ja välismaal

Puhka, ema, kodu mullas,
puhka rahulikku und,
kuni saabub koidukülas
õnnis ärkamise tund!

Kodumaal lahkunud kallist
koduküla naabrit

Anna Eerik'ut

mälestavad

ALEKSANDER RANNUS
abikaasaga

VOLDEMAR SEPPI
abikaasaga

HARALD KÄÄRAMEES
perekonnaga

HEINO TOMSON
perekonnaga

LAINA NÖMME
perekonnaga

LEILI KANGRO
perekonnaga

ALEKSANDER TOMSON
LEO PROOS

Head kolleegi Estoniast

Mari Möldre't

mälestab kurbuses

MAIMU MARDI-BANG

Kiitused. . .

Algus lk 1

Kaubandusminister Feldt märkis, et neli nädalat kestnud normeerimine täitis oma ülesande. Vastavalt uurimustele vähenes liiklus teedel 35 protsendiga juba normeerimise esimesel nädalal. Bensini tarbimine vähenes ka üldiselt.

Vabatahtlik säästukampaania oleks vaevalt andnud soovitud tulemusi, arvas kaubandusminister.

Kogu normeerimisaparaat on maksnud umbes 25-30 miljonit krooni. Alnuüks normeerimiskaartide trükkimine on maksnud 8-10 miljonit üles kaubandusminister.

Lisanduvad muidugi igasugused saatekulud, administratsioon ent ei tohi unustada ka seda, et paljud bensinijaamad olid sunnitud valandama personali. Seda sellepärast, et normeerimisperioodi esimesel nädalal oli tankijate arv samahästi kui null.

Kaubandusminister aga toonitab, et automanike endi huvides

on tähtis, et ka edaspidi toimuks vabatahtlik säästmine. Näiteks on Rootsis suureks liiklus 50 protsenti intensiivsem kui talvel. Kui tahetakse säilitada puhkekuudel normaalselt sõiduefekti, on soovitatav juba nüüd vabatahtlikult kokku hoida.

Pressikonverentsil esitati kaubandusministri küsimus, kas ta ei pea kõrgeid mootorikütuse hindu ebaõiglaseks nende inimeste suhtes, kes elavad hõredasti asustatud aladel ja on sunnitud suurematesse keskustesse pääsemiseks sõitma sadu kilomeetreid.

Feldt vastas, et on täiesti võimaluste piires, et kõikides läänides kehtestatakse 50-kaardi süsteem. See on umbes samal põhimõttel kui Stockholmis, kus viiekümne krooni eest kuts võib vabalt sõita kogu läänilatuses.

Norlandi tohututel aladel tähendaks 50-kaarti tohutu palju. Isegi siis, kui kaart maksaks pisut rohkem. (EPL/JA).

Elu varjuküljel. . .

Algus lk 1

kaasmaalastega ja käis neil kodus – tal endal ei olnud pekkona. – kuid aegapidi, ilma, et keegi mõistnuks kuidas, oli ta seal üks ja isoleeritud.

Tema ja ta kaasmaalaste vahele oli kerkinud müür. Ta tõmbus tagasi ja nagu enarnus välismaalasi, otsis ta lohutust peajaama baarides, kus seltsi võib leida klaasi üle ümber.

Seal kogunevad kreeklased, türkklased, jugoslaavlased ja soomlased oma mustades üllikondades, mida meie teised nimetasime pidžaamadeks sellepärast, et soomlased alati vatsetavad nendes magada, kui nad on müüdnud kõik muu, et muretseta denaturraati.

See oli tema, kes jutustas sõjalugusid ja võistles soomlastega, kes ei olnud sugugi halvad asjade kokkukeetmises. Kui neid uskuda, olid kõik kanglased. Tavaliselt oli aga raske teada saada, millisel poolel keegi oli võidelnud.

Tal oli täiesti omapärane rääkimisviis. Sirutas rusika otse kuulaja nina ette nagu pokside kõrbest, kes seal istub ja kui tuli loo lõpppunkt, siis tõmbas ta rusika äkki tagasi omaenda nina alla, nagu hoiaks ta püüni endale ja ajas siis löua ette lühikeseks karniks naeruks.

Baltlane ütles, et tal on üks unistus, kuid tal oli veel teine omandus. Ta armastas valetada. Kui ta sai teada, et ma õpin filosoofiat, vähemalt siis kui ma ei lonkinud ringi peajaamas, tõmbas ta mind kõrvale ja pidas pikki ettekandeid, kui väärtusetu on tõde.

Kallifatides leiab, et pingutused olid õieti asjatud, kuna ta ka ise tihti ei ole järele annud tõe. Ta ise oli kasvanud üles ühiskonnas, kus vale oli parim ja aimus kaitses. Kreeka valetajatesüsteemi kuulub ka vale, et nad ei valeta kunagi.

Nii ei olnud see eestlasega, kes küll valetas, kuid sellest ka kunagi saladust ei teinud. Ta elas iga minut kahekordse põhjaga ja käis nagu iseenda seljataga, tundes huvi, kui kaua ta sellega toime tuleb.

Eestlane kinnitanud alati, et tal on üks unistus. Nimelt oma da koera. Selline oli tal olnud lapsena ja täiskasvanuna kui ta kodumaa metsades jahil käis. Kui tal praegu oleks koer, ei paneks ta oma jalga peajaama ligi.

Kõik maailma koerad armastavad teda. Kuid siis oli

ühel päeval ühel narkootikahail kaasas hundikoer.

Eestlane oli üllinellik ja püüdis pikemata koera silutada. See aga ilmselt ei kuulnud eestlast armastajate hulka, sest see tormas õrnal taganeva eestlase kallale, kes kukkus pikali, peaga vastu lauaserava. Kirubi viis ta ära. Kallifatides jutustab:

"Tal olid pisarad silmas. Närust seda me teda enam ei näinud. Tundsin muidugi huvi, mis on temaga juhtunud. Kuid peajaamas on see sageli nii. Rahvas tuleb ja läheb. Miks küsida?"

Võibolla mõni eestlane mäletab seda nii elavalt kirjeldatud ja elu varjupoolele jäänud meest paguluse varasematest aastatest?

JR 200 30-a. juubel Mitmeid üritusi

9. veebruaril möödub 30 aastat sellest kui Soome kaitseväge ülemjuhataja marssal Mannerheim andis päevakäsu JR 200 loomiseks. Sellesse ja muudesse Soome kaitsejõududesse kuulunud eestlased, nn. soomepoisid, on hoidnud ja viljelenud oma ühtekuuluvust ka seejärel, kui suurhõlde sõjajätkandril ei jäänud neile enam mingit võimalust midagi oma kodumaale teha. Ühise mineviku mälestamine ja tähistamine on hiljem, pagulasaastal, saanud kaasvõitlejasliikude traditsiooniks.

Kõiki soomepoisse kel olemas ajaloolist materjali, plitte, käsikirju, kirjandust, kunsttooteid jne. soomepoistelt/soomepoistest palutakse nendega näituse osa võtta. Ühendus võtta Tõnis Salumäe (tel. 08/774 22 71) või Rein Puusepp (tel. 0758/14841).

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peapiiskoplik kog. Peajumalat. 3/2 kl. 14. Jakobus, kog. õp. oreil H. Klisk, armulaud, laululehed.

ALINGSAS: Maakirikus jumalat. 9/2 kl. 15. õp. Kool, oreil PG Strömberg, laululehed.

GÖTEBORG: Gbg-L. Rootsi kog. jumalat. Kristiines 10/2 kl. 14, õp. Kool, oreil PG Strömberg, laululehed.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brävallag. 11, 3/2 kl. 10. puhapäevakool, kl. 11 jumalat. Allan Laur, koor, kvartett. 5/2 kl. 19. palve- ja piiblit.

STOCKHOLM: Nõrmmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, jumalat.

ALINGSAS: KFUM, Östra Kyrkog. 8 B jumalat. 10/2 kl. 11, S. Niiholm, H. Viisaar.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1 jumalat. 2/2 kl. 14 piiblit- ja palvet. 3/2 kl. 15 jutluse, koor. Kristuse surma mälest. A. Milder, samal ajal puhapäevakool, Nädala sees: Ibsensg. 4 c/o Hell 6/2 kl. 18. Jonsersedis Kyrkog. 3 D c/o Viisaar 6/2 kl. 18.

NORRKPÖING: Tabernaakel, Kungsg. 26, jumalat. 3/2 kl. 13. J. Adelman jt. Betania, Brådd, 51. palvet. 2/2 kl. 17. Kõnet-lauda hellindit.

Tänavusele juubelle annab erilist rõhku ja tähtsust mitte üksnes möödunud 30 aastat, vaid ka see asjaolu, et just selle aasta kümneisel saadi valmis ühe kauaoodatud ja ajalooliskroonikalise teosega kahe soomepoisist autori, Evald Uustalu ja Rein Moora, sulest.

Sama ajavahemikku on ka juba möödunud aastal tähistatud juubelilbumiga Võidupühast Karjala Kannasel.

Peale selle tähistatakse juubelit veel näitusega "Soomepoiste minevikust ja olevikust", mis on avatud ka üldsusele.

Juubel-ürituste kalender:

Reedel, 8. veebr. kl. 18.00. Soomepoiste Ajaloo-organisatsiooni Asutava Toimikonna (SAAT) peakoosolek, kus tuleb m.s. arutamine sihtasutus "Eesti Vabatahtlikud Soomes" asutamine.

Laupäeval, 9. veebr. kl. 12.00. Näitus "Soomepoiste minevikust ja olevikust" avamine.

Laupäeval, 9. veebr. kl. 13.00. JR 200 Sõprustühingu üldkoosolek.

Laupäeval, 9. veebr. kl. 18.00. Soomepoiste koosviibimine koos soome külalistega.

Pühapäeval, 10. veebr. kl. 11.00. Näitus avatud ka üldsusele.

Kõik ülalmainitud üritused toimuvad Stockholmis Eesti Majas, Wallingatan 32-34 1. et.

Har du fått din fordonsskatteavi?

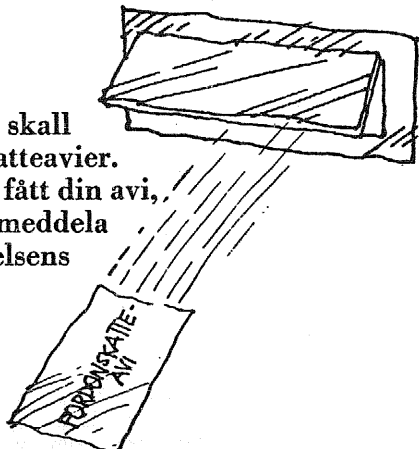
Alla fordonsägare skall nu ha fått sina skatteavier.

Om du inte har fått din avi, är du skyldig att meddela detta till länsstyrelsens bilregister senast den 4 februari.

Kom ihåg!

Du skall betala fordonsskatten senast den 11 februari.

Bilregisternämnden

Televisioniprogramm

TV Lõrdag

Suomenkieliset ohjelmat:
Finskiäpråkiga program:
9.30 Tapatumia. Aktueilt magasin
für finskiäpråkiga.
10.00 Rasti. Juttelutuokio koulukäl-
sille lapsille.
Kryss. Om skola och elever, för
barn och vuxna. Textat på svenska.
10.30 Tolonen. Tasavallan Presidentti
— yhtyeen kitaritisti Jukka Tolonen.
Jukka Tolonen, gitarrist.
11.00 Start II. Färg. Engliannkielen
alkeiskurssi aikuisille. 18. The In-
ternational Club.
11.15—11.40 Filma själv. Färg. 2. Ka-
meran och dess möjligheter.
15.00 Sportextra. Färg.
17.55 Holgmärläringning. Färg. Från
Gammelstad kyrka i Nederluleå
kommun.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Aktueilt i veckan. Färg. Textat.
18.30 At Häcklefjäll igen. Färg. Som-
maren 1911 reste Albert Engström
omkring i Island. Om resan berättar
han i At Häcklefjäll. Sommaren 1973
följde ett TV 1-team Engströms res-
väg. Avsnitt 1: Från Slufjord till
Ljosavatn.
19.00 Flotten. Färg. Berättelsen om
en fattig brasiliansk byfamij som
en gång om året reser till närmaste
stad för att göra sina inköp.
19.25 Huset Silvercronas gåta. Färg.
Med: Meta Velander, Birgitta
Sundberg, Per Dyme, Säg Eng-
ström, Tomas Bolme, Bette Sahlin,
Rolf Skoglund, Gösta Bredefeldt
och Lottie Ejebrant.
20.00 Alice och SR:s symfoniorke-
ster. Färg. 100 man och en flicka. Alice
Babs Sjöblom sjunger till Radioorke-
ster.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—22.35 EM-konstakning. Färg.
Damernas fria äkning. Bengt Grive.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Mumlan. Färg.
18.00 Lördags. Färg.
18.30 Sju syskon. Färg. 10. Hem igen.
I rollerna: Leonard Teale, Ruth
Cracknell, Elizabeth Alexander,
Barbara Llewellyn, Mark Clark,
Jennifer Cluff m fl.
19.00 I naturen med Nils Dahlbeck.
Färg.
19.30 Rapport med väder och sport.
20.00 Lasse-Maja. Svensk långfilm
från 1941. Regi: Gunnar Olsson.
I rollerna: Sture Lagerwall, Emil
Fjellström, John Ekman, Hugo Ja-
cobsson. Textat.
21.45 Kabaré-dubbelblandningen.
Färg. Med Bengt Sändh, Jeja Sund-
ström, Anders Lindor, Diana Kjaer
och Stefan Demert. Programledare
Gösta Linderholm.
22.35—22.40 TV-nytt, väder.

TV Söndag

Suomenkieliset ohjelmat:
Finskiäpråkiga program:
10.00 Uutisviikko.
Nyhetsveckan.
10.25 Kalastajan kahdet murheet.
Om Botenvikens yrkesfiskare. Textat
på svenska.
11.00 Gudstjänst. Färg. Från Filadelfi-
afkyrkan i Malmö, pastor Edwin
Näslund och Göte Strandsjö.
12.15—12.30 En francais II. Färg. 16.
Un petit havre.
16.40 Bygd i förvandling: Hur Gälli-
vars malmberg blev Malmberget.
17.10 Heten — kvinna av idag. Färg.
Y. Oberoende.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 O-ringens 5-dagarsorientering
— idrott åt alla. Färg. Är detta
världens största idrottsävling? Ja,
den frågan kan man med fog ställa
sig. 11.200 deltagare från 19 nationer
gör under 5 dagar 56.000 starter. De
avverkar tillsammans 13 varv runt
jorden till fots.
18.45 Häng med — jorden runt! Färg.
Veckofinal med Lennart Hyland och
Per-Erik Lindorm.
19.30 Emilia, Emilia. Färg. Vi får
möta Emilia som är pensionär och
huvudperson i Reldar Jönssons ro-
man. Textat.

19.45 Piansant intermezzo på Bellona-
klubben. Färg.
I rollerna: Ian Carmichael, Terence
Alexander, Mark Eden, Anna Crop-
per, Donald Pickering, John Quen-
tin, Vivien Heilbron.
20.30 Sportspeglan.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30—21.35 TV-nytt.

TELEVISION 2

9.55 Stäm gitarren. Färg.
10.00 Start II. Färg. 17. A House or a
Flat?
10.15—10.35 Spela gitarr. Färg.
15.00 Alpina VM. Färg. Herrarnas
störtlopp i S:t Moritz. Sven Plex
Pettersson.
16.00 EM i konstakning. Färg. Dj-
rektsakning från vinnarnas up-
pväning i Zagreb. Bengt Grive.
17.00 Musiken i landskapet. Färg. Lå-
tar och danser från Närke.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Vår lilla cirkus. Färg.
18.00 Sant och sänt. Svar på en
massa frågor som barn ställt i sex
program från Umeå.
18.30 Bra att veta. Färg. Hur lagas en
punktering?
18.40 X P Z. Färg. Teknad serie av
Eric M. Nilsson. 3. Sopor.
19.00 Sportnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.10 Dans på lögen. Färg. Thore
Skogman, Eva Bysing och Egon
Larsson underhåller.
21.00 Bäst — men inte bra? Färg. Om
arbetsmiljö iförändring. Bl a inter-
vjvas Volvochefen P. G. Gyllen-
hammar.
21.40—21.45 TV-nytt, väder.

TV Måndag

Skol-TV:
9.00—9.10 Switch on! 19. Lågstadiet.
9.20—9.40 Efter gymnasieskolan. An-
norlunda yrkesval.
9.45—10.00 Vi i världen. Färg. 2. Runt
som ett klot. Lågstadiet.
10.10—10.30 Att klara klimatet. Äta,
sova eller flytta. Mellanstadiet.
10.35—10.55 Ljud — bild — ord. 1.
Sanna bilder — sanna texter. Hög-
stadiet.
11.00 Stäm gitarren. Färg.
11.05—11.25 Spela gitarr med Uffe och
Tabbe. Färg.
16.30—16.50 Halvfem med Pärson.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Pojkarna på Flaxton. Färg.
I rollerna: Andrew Packett, Philip
Baldwin, Victor Winding, Joanna
Jones.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Alla borde ha rätt till eget rum.
Färg. Åsa Holmsen har träffat tre
utvecklingsstörda som bor på vård-
hem, i inackorderingshem eller egen
lägenhet.
20.00 Rebellen — porträtt av drama-
tikern Sean O'Casey inför nästa
veckas TV 1-teaterföreställning av
hans pjäs Skuggan av en hjälte.
I rollerna: Frank Grimes och Sea-
mus Forde.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—21.45 Häng med! Färg.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Fem myror med Magnus,
Brasse, Eva och dockorna Knysten
och Fräs. Färg.
18.00—18.40 Trästäder i Norden. Färg.
18.50 Anslagstavlan. Färg.
18.55 Domstol: Fallet Goss — första
dagen. Färg.
19.20 Sydnytt, Västytt, Mitnytt,
Nordnytt, Allehanda.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Kvällsöppet — Gary Engman
med gäster.
20.30 Gissa mitt jobb. Färg. Frågelek
med kånt och okänt yrkesfolk.
21.00 Känner du nån som är farlig?
Det finns människor i vårt samhälle
som redan från början är utstötta
och som blir betecknade som far-
liga, kanske i hela sitt liv. Men far-
ligheten sitter inte i människorna,
den uppkommer i vissa situationer.
21.40—21.45 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

Skol-TV:
9.00 Matematik, åk 4. 2. Decimaltal 2.
Mellanstadiet.
9.30—9.35 Here we come, åk 4. Färg.
1. Diana, Anne and Robin. Mellan-
stadiet.
10.00 Switch on! 19. Lågstadiet.
10.10 I Frankrike. 3. Frankrike runt.
Mellanstadiet.
10.35—10.50 I Sovjetunionen. 1. De
stora avståndens land. Mellansta-
diat.
11.00—11.15 Start II — engelska för
vuxna. Färg.
Skol-TV:
12.00 Klotet 1. Färg. Lågstadiet.
12.30—12.40 De båda världskrigens tid.
2. Mellankrigstiden — 30-talet. Hög-
stadiet.
12.45—13.00 Matematik, åk 4—6. 2.
Hur många? 1. Mellanstadiet.
13.10—13.30 Fyra epoker — fyra mil-
ljöer. 2. Renässans. Gymnasiet.
14.00—14.25 Barnkunskap: Insti-
tutionskunskap. Färg. 2. Barn-
och ungdomsinstitutioner. Gymnasiet.
16.30—16.55 Halvfem: Tisdagskul
med teckenspråk. Färg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Ventilen. Färg.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Tva till orkestern. Färg. Den
italienske kompositören och musik-
ern Luciano Berio moter två bil-
vande orkesterns musik. Berio låter
frågan om orkesterns roll i samhäl-
let gå till musiker/komponister som
Pierre Boulez, Luigi Dallapiccola,
Olivier Messiaen, Luigi Nono och
Yannis Xenakis.
20.20 Damen och violoncellisten.
Färg. Film om en violoncellist som
räkar ut för en del äventyr i vatt-
net.
20.30 Sommarkavalkad. Färg. Ater-
blick på "Sommarhöjet" med Lasse
Holmqvist på turné i Skåne som-
maren 1973. Besök i Bornholm, Svane-
holm, Mölle och Hven.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—21.45 Häng med! Färg.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Fem myror. Färg. Lek med ord,
begrepp och siffror med Magnus,
Brasse, Eva och dockorna Knysten
och Fräs.
8.00 Start II. ärg. 18. The In-
ternational Club.
18.15 Stäm gitarren. Färg.
18.20—18.40 Spela gitarr med Uffe och
Tabbe. Färg.
18.50 Putes tips. Färg.
18.55 Domstol: Fallet Goss — andra
dagen. Färg.
19.20 Sydnytt, Västytt, Mitnytt,
Nordnytt, Allehanda.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Skårgårdsflirt. Tredje delen.
Färg.
Medverk. Hjärdis Pettersson, Gösta
Bernhard, Jonas Falk, Inger Hay-
man, Rolf Wesenlund m fl.
20.55 Anslagstavlan. Färg.
21.00 Kvällsöppet — Gary Engman
med gäster.
21.40—21.45 TV-nytt, väder.

TV Onsdag

Skol-TV:
8.30—8.55 Filmkunskap. 3. Dokumen-
tärt — sant? Gymnasiet.
9.30—9.40 I Latinamerika. Färg. 3.
Hoppet dor sist. Mellanstadiet.
9.45—10.05 Klotet 1. Färg. Lågstadiet.
Textat.
11.30—11.55 Filma själv 2. Kameran
och dess möjligheter. Färg.
Skol-TV:
12.00—12.20 Barnkunskap: Förskoleä-
derna. 1. Märten i 1/2 år. Gymnasiet.
12.45—13.00 I Nordamerika. Färg. 1.
Möt en kontinent. Mellanstadiet.
13.10—13.30 Matematik, åk 5. 2. Mate-
matiken i trafiken. Mellanstadiet.
16.30—16.50 Sagor från en trädgård.
Färg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.

18.05 Vår fantastiska värld. Färg.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Albert och Herbert. Färg. 4.
Dela lika.
Medverk. Sten-Ake Cederhök, Len-
nart Lundh m fl.
20.00 Sportextra med bl a handboll
Sverige—Danmark.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—21.45 Häng med! Färg.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Fem myror. Färg.
18.00—18.25 Festspegl bland eskimåer
och indianer. Färg.
18.50 Start II. Färg.
18.55 Domstol: Fallet Goss — tredje
dagen. Färg.
19.20 Sydnytt, Västytt, Mitnytt,
Nordnytt, Allehanda.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Fieselaget — pjäs av Bo sigvard
Nilsson och Arne Pettersson. Färg.
Del 1. En serie i fyra delar om en
fiskarfamij i Bohuslän.
Medverk. Olof Huddén, Emy Storm,
Jonas Falk, Niklas Falk, Gunilla
Olsson, Ott Odenratt, Gunnar
Ervall, Stig Johansson, Else Marie
Brandt, Ulla Wennberg, Lilja Ko-
vanko m fl.
20.50 Taton. Färg. Introduktionspro-
gram till kursen Spela gitarr och
blockflöjt.
21.00 Kvällsöppet — Gary Engman
med gäster.
21.40—21.45 TV-nytt, väder.

TV Torsdag

Skol-TV:
8.30—8.50 Sju gissel. 2. Naturkata-
strof. Gymnasiet.
9.00 Vid Medelhavet. 3. Bondby. Mel-
lanstadiet.
9.20 Matematik, åk 4. 2. Decimaltal 2.
Mellanstadiet.
9.45—10.00 Vi i världen. Färg. 2. Runt
som ett klot. Lågstadiet.
10.10—10.25 Musik 3. 3. Fem blåsin-
strument. Lågstadiet.
11.00—11.30 En francais II. Färg.
Skol-TV:
12.00—12.15 Rytin och rörelse. 2. Mu-
siken, rörelsen och dansen. Lågsta-
diat.
12.30—12.40 Vårdkunskap. 1. Karl
Gunnar Karlsson — 981215. Gymna-
siet.
12.45—13.10 Filmkunskap. 4. Okay
sallor, okay? Gymnasiet.
16.30 Schakalen och krokodillen. Färg.
CTecknad folksaga från Sydindien.
Uppläsare: Carl-Ake Eriksson.
16.45—17.05 Saker och ting. Färg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Vem kan cykla förutan hjul.
Färg. Bilder från en cykelresa på
Gotland.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Helen — kvinna av idag. Färg.
4. Goda grannar.
I rollerna: Alison Fiske, Sheila
Gish, Julian Holloway, David
McKail, Andonia Katsaros, Peter
Blythe.
20.20 Häll ångan uppe — ungersk
teknad kortfilm. Färg.
20.30 Insyn: Äventyr i oljebranschen.
Färg. Sveriges förhandlingar med
schejker och oljedirektörer.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—21.45 Häng med! Färg.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Fem myror. Färg.
18.00 Till minne av de för friheten
— stupade — program om finska vin-
terkriget.
19.00 Kiksbiändning.
19.20 Sydnytt, Västytt, Mitnytt,
Nordnytt, Allehanda.
19.30 Rapport med väder.
20.30 Artistfil. Färg. Evert Granholm,
grammofonsångare, operettj-
älte
och teaterman under många glada
decennier sjunger och berättar för
Oscar III Hedlund.
21.00 Kvällsöppet — Gary Engman
med gäster.
21.40—21.45 TV-nytt, väder.

TV Fredag

Skol-TV:
8.30—9.10 Gröna bordet — dansdrama
om kriget av Kurt Jooss med Cull-
bergaletten. Färg.
I rollerna: Niklas Ek, Gert Weiglet,
Jens Graff, Lena Wennberg,
Vlodo Juras m fl. Högstadiet och
gymnasiet.
10.00 Switch on! 19. Lågstadiet.
10.10—10.30 På Gotland och Öland.
Mellanstadiet.
10.35—10.55 I Sovjetunionen. 2. På en
Kolchos i Uzbekistan. Mellanstadiet.
12.00—12.20 Klotet 1. Färg. Lågstadiet.
12.45—13.00 Here we come, åk 4. Färg.
1. Diana, Anne and Robin. Mellan-
stadiet.
13.10—13.30 I Nordamerika. 2. Chi-
cago, Illinois. Mellanstadiet.
13.35—13.55 Efter gymnasieskolan.
Annorlunda yrkesval.
14.00—14.30 Aktueilt film. Gymnasiet.
16.30—16.55 Halvfem: Ett sänt djur.
Färg.
17.25 Tapatumia. Aktueilt magasin
für finskiäpråkiga.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Till häst. Färg. Skritt och trav.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
18.50 Fifflaren — amerikansk spel-
film från 1961. Regi: Robert Rossen.
I rollerna: Paul Newman, Jackie
Gleason, Piper Laurie, George C.
Scott.
21.00 Aktueilt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 I blickpunkten. Färg. Aktueilt
utrikespolitiskt magasin.
22.05—23.05 I morron e de lördä. Färg.
Musikalisk föreställning från re-
staurang Bolaget i Stockholm med
allt från swing till storbandspop. 18-
mannaband under ledning av Lars
Samuelson. Vård: Östen Warner-
berg. Gæster bl a Göran Fristorp
och Agneta Zelén.

TELEVISION 2

16.55 Stora skälvan. Färg.
17.30 TV-nytt, väder.
17.30 Fem myror. Färg.
18.00 Resan till Jenny — filmberät-
telse om en man i en rälsbussväg.
18.30 Kejsarens spion. Färg. 5. Liljor
vita som skulden.
I rollerna: Jacques Fabbri, Andrée
Boucher, Roger Carrel, William Sa-
blier m fl.
19.20 Sydnytt, Västytt, Mitnytt,
Nordnytt, Allehanda.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Kvällsöppet — Gary Engman
med gäster.
20.30 Människor på Öhn. Färg. Re-
portageserie från Strömsund av
Beppe Wolgers.
21.00 Men pappa då... Färg. Engelsk
komediserie med Patrick Cargill.
21.25 Poesin lever! Färg. Dikter och
sånger från hela landet. Program
om levande ord av Tone Bengtsson
och Inger Etzler.
22.25—22.30 TV-nytt, väder.

Ameerikast

Käitsemisteerium teatas, et
kui Põhja-Vietnam alustab uut
suuroffensiivi Lõuna-Vietnam va-
stu, siis taotletakse kongressilt
nöusolekut USA lennukite taasra-
kendamiseks Vietnam rindel.
Tõõnisteeriumi andmeil
langes tõõtute arv madalamale kui
kunagi varem viimase 3 ja poole
aasta jooksul, nimelt 4,1 milj. isl-
kule, mis on 4,5 prots. tõõtjate ül-
darvust. Tõõli õli ootkoobitus 85
milj. 605 tuhat isikut.
Valgest Majast teatatakse, et
president Nixoni plaanides 1974.
aasta kohta e ole ette nähtud amet-
list lahkimine ja ta kavatsab ra-
hulikuult ära oodata Kongressis
tolmuvat uurimist tema üle.
Ütemaalisel ringkõõlmisel
1976. a. valimiste presidendikand-
idaadi kohta selgus, et asepresident
Gerald Ford on senaator Edward
Kennedy ees vahekorraga 48:44
ja senaator Henry Jacksonist va-
hekorraga 45:41. Kennedy ja
Jackson on demokraadid.